Kamu Yönetimi Derneği

AFET SONRASI TOPARLANMA *ve* KAMU YÖNETİMİ

SAHAYA DAYALI ÖĞRENME ÇALIŞTAYI

GÖZLEM *ve* GÖRÜŞME NOTLARI

22–24 Ekim 2026 | Hatay

Afet Sonrası Toparlanma ve Kamu Yönetimi:
Sahaya Dayalı Öğrenme Çalıştayı
Gözlem ve Görüşme Notları
22–24 Ekim 2026 | Hatay

Çalıştay Koordinatörleri

Gürdal TUT, Türk Tabipleri Birliği

Serkan KORKMAZ, İzmir Büyükşehir Belediyesi

Yayına Hazırlayan

Dr. Cuma YILDIRIM, Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Kamu Yönetimi Derneği Yayınları

Kızılay Mah. Menekşe 2. Cadde, No: 35, Daire 30

Kuloğlu İşhanı, Çankaya/Ankara

Basım Tarihi: 2026

www.kamuyonetimi.org.tr

kamuyonetimidernegi

@ky_dernegi

ISBN: 978-625-98890-3-0

Bu kitabın her hakkı saklıdır. Bu yayının tümü veya bir bölümü izin alınmaksızın çoğaltılamaz, basılıp yayınlanamaz, kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Bu kitapta yer alan yazılarda öne sürülen görüşler yazarların kişisel görüşleridir. Yazılar ile ilgili her türlü sorumluluk yazarlara aittir.

İÇİNDEKİLER

Neden Hatay'daydık? 2

"Hatay Benim Şahsi Meselemdir"den 45. Ayın Gerçeğine Hatay Notları 6
Ceray Aldemir

Depremden Sonra Antakya'ya Bakmak 17
Örgen Uğurlu

Hatay'dan Geriye Kalanlar: Gördüklerim, Dinlediklerim ve Hissettiklerim 27
Cuma Yıldırım

Hatay'da Afet Sonrası Saha Çalıştayı: Gözlemler 35
Ezgi Seçkiner Bingöl

Hatay'dan… 40
Şerife Gökçen Yanık

Kadim Antakya 44
Serkan Korkmaz

Hatay'da Yeniden Kurulan Kent 50
Sonay Bayramoğlu Özuğurlu

Sahada Öğrendiklerim ve Gördüklerim 53
Adil Çamur

Hatay'da Yaşamın İzleri: Kadınlar, Çocuklar ve Umut 55
Feyza Kalav İdrisoğlu

Hatay'da Sahadan Taşan Notlar 57
Cihan Kaymaz

Antakya'dan AnTOKİa'ya: Bir Kentin Hafıza ve Kimlik Depremi 61
Hakan Akın

Hatay'a Niçin Beraber Gidilmesi Gerekti? Bilgi ve Karşılaşma Üzerine 65
Gürdal Tut

Antakya'da Acı Paylaşılır, Bilgi Saklanır 69
Ümit Şimşek

Hatay'dan Dönerken: Çaresizlik ile Umut Arasında 71
Sevinç Soyocak

Hatay'dan Sonra 73
Nuray Ertürk Keskin

Neden Hatay'daydık?

Kamu Yönetimi Derneği tarafından 22–24 Ekim 2026 tarihlerinde Hatay'da *Afet Sonrası Toparlanma ve Kamu Yönetimi: Sahaya Dayalı Öğrenme Çalıştayı* düzenlendi. Dernek içi faaliyetler kapsamında düzenlenen Çalıştay'a farklı kurumlardan on beş araştırmacı katıldı. Afet sonrası toparlanma sürecini kamu yönetimi perspektifinden değerlendirmeyi amaçlayan Çalıştay'ın afet sahasında gözlem, deprem tanıklarıyla buluşma, afetler ve araştırma etiği konulu yuvarlak masa toplantısı, afet sonrası iyileştirme çalışmalarına odaklanan grup çalışmaları ve ortak bir metodolojik yol haritası çıkarmaya yönelik arama-bulma oturumundan oluşması planlandı. Çalıştay, katılımcıların yalnızca dinleyici olarak kalmayıp, gözlem ve değerlendirme süreçlerine etkin biçimde katılmalarını hedefledi.

Bu çalıştayı düzenlerken çıkış noktamız, afet sonrası toparlanmayı yalnızca resmî raporlar, mevzuat düzenlemeleri ve yeniden inşa faaliyetleri üzerinden anlamanın yeterli olmadığı düşüncesiydi. Kamu yönetiminin afet sonrasındaki rolünü daha iyi kavrayabilmek için sahaya gitmenin, insanların yaşadıklarını ve karşılaştıkları sorunları doğrudan dinlemenin önemli olduğuna inanıyorduk. Aynı zamanda farklı uzmanlık birikimlerine sahip araştırmacıların bilgi ve deneyimlerini bir araya getirerek, afet sonrası toparlanma sürecini anlamanın ve açıklamanın yöntemi üzerine birlikte düşünmek istedik. Bu nedenle çalıştayı yalnızca bilimsel sunumların yapıldığı bir toplantı olarak değil, sahada gözlem yapmayı, yerel halktan öğrenmeyi ve ortak düşünmeyi esas alan bir etkinlik olarak tasarladık.

Riskli Alan - Armutlu Mahallesi, Defne (22 Ekim 2026)

Çalıştay programı, sahada gözlem, görüşmeler ve akademik tartışmalar etrafında şekillendi. Defne'de Armutlu Mahallesi Muhtarı Cüneyt Öfkeli, Antakya'da Kadim Kent Platformu'ndan Kemal Arıbaş ve Aile Hekimi Dr. Serdal Kanuncu ile görüştük. Onların rehberliğinde Defne ve Antakya'nın toparlanma sürecinin dinamiklerini anlamaya çalıştık, kentin yeniden yapılanma sürecini yerinde gözlemledik. Ayrıca Arsuz ve Samandağ'da Meriç Salmanoğlu rehberliğinde çeşitli programlarımız oldu. Cüneyt Bey'e, Kemal Bey'e, Serdal Bey'e ve Meriç Bey'e samimi ilgileri, destekleri ve emekleri için müteşekkiriz.

Dernek olarak ilk kurumsal ziyaretimizi de Çalıştay kapsamında Hatay'da gerçekleştirdik. Bu ziyarette Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Veysel Eren, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Şenol Adıgüzel, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Başkanı Prof. Dr. Murat Tek ve bölüm öğretim elemanlarıyla bir araya geldik. Hocalarımız da biz de yaptığımız görüşmelerden memnuniyetle ayrıldık. Misafirperverlikleri ve sıcak karşılamaları için değerli meslektaşlarımıza içtenlikle teşekkür ediyoruz.

Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Veysel Eren'le (22 Ekim 2026)

Mustafa Kemal Üniversitesi'ne ziyaretimizde Rektör Prof. Dr. Veysel Eren, depremin üniversite üzerindeki etkilerini, bu süreçte yürüttükleri çalışmaları ve karşılaştıkları güçlükleri anlattı. Ayrıca yaşanan felaketin boyutunu daha iyi anlayabilmemiz için yakın dönemde yayımlanan üç çalışma hakkında bilgi verdi. Bunlardan *İnterdisipliner Yaklaşımla Hatay'da Afet Deneyimi: 6 Şubat 2023 Depremini Tarihe Not Düşmek*[1] başlıklı kitap, depremin ekonomik, toplumsal ve kültürel sonuçlarını farklı disiplinlerden katkılarla ele alırken, *Deprem*

[1] Veysel Eren (Ed.), *İnterdisipliner Yaklaşımla Hatay'da Afet Deneyimi: 6 Şubat 2023 Depremini Tarihe Not Düşmek*, Nobel Akademik Yayıncılık, 2023.

ve Dirençli Kentler: Hatay İçin Çözüm Arayışı Çalıştayı[2] kitabı, Hatay'ın yeniden yapılanmasına ilişkin sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koymaktadır. *Afetlerde Akademik Dayanıklılık*[3] başlıklı kitap ise depremin akademisyenler üzerindeki etkilerine ve üniversitelerin insan kaynağını koruma sorununa odaklanmaktadır. Bu üç yayının, Üniversitenin yaşadığı büyük yıkıma rağmen, afet deneyimini bilimsel bilgiye dönüştürme çabasını göstermesi bakımından büyük önem taşıdığını düşünüyoruz.

Mustafa Kemal Üniversitesi'ne ziyaretimizde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde görev yapan akademisyenlerle de bir araya geldik. Görüşmede, depremin akademisyenlerin yaşamları ve çalışma koşulları üzerindeki etkilerini, eğitim ve araştırma faaliyetlerinin sürdürülmesinde karşılaşılan güçlükleri ve üniversitenin toparlanma sürecini konuştuk. Meslektaşlarımızın yaşadıklarını dinlemek, afetin yükseköğretim kurumları üzerindeki çok boyutlu etkilerini daha yakından kavramamıza katkı sağladı.

Çalıştay'da Antakya ve Defne'nin yanı sıra Arsuz, Samandağ ve Mileyha çevresinde de incelemelerde bulunduk. Üç gün boyunca gördüklerimiz ve duyduklarımız üzerine birlikte düşünmek bu sürecin en önemli kazanımlarından biri oldu. Bazen birimizin dikkatinden kaçan bir detayı, başka birimiz fark etti. Hatay halkıyla yaptığımız görüşmeler ve kendi aramızdaki tartışmalar, afet sonrası toparlanmanın yalnızca yıkılan binaların yeniden yapılmasından ibaret olmadığını bir kez daha gösterdi. Konutların yanı sıra kamu hizmetleri, mahalle ilişkileri, kent belleği, kültürel miras ve çevresel sorunlar da toparlanma sürecinin önemli bileşenleri olarak görüş alanımıza girdi. Depremin yerle bir ettiği Antakya'da ve Defne'de adım attığımız her yer ve yaptığımız her görüşme bizde kalıcı izler bıraktı.

Elinizdeki gözlem ve görüşme notları, Çalıştay'a katılan üyelerimizin Hatay'da gördüklerine ve dinlediklerine dayanan değerlendirmelerini bir araya getiriyor. Her yazar, sahaya kendi bilgi birikimi, çalışma alanı ve araştırma sorularıyla gelmişti. Bu nedenle değerlendirme yazıları, ele alınan konular ve anlatım biçimleri bakımından birbirinden farklı. Yazıların bir bölümünde saha ziyaretleri ve yerel halkla yapılan görüşmeler ayrıntılı biçimde aktarılırken, bir bölümünde ise karşılaşılan sorunlar kamu yönetimi ve kamu politikaları açısından değerlendiriliyor. Bazı yazılarda ise Hatay'da yaşanan karşılaşmaların bıraktığı izler ve birlikte öğrenme deneyimi öne çıkıyor.

Prof. Dr. Ceray Aldemir, Hatay'daki gözlemlerini kamu politikaları ve afet sonrası belirsizlikler üzerinden değerlendiriyor. Doç. Dr. Örgen Uğurlu, Antakya'daki yeniden yapılanmayı ve kent sakinlerinin gündelik yaşamda karşılaştıkları sorunları anlatıyor. Dr. Cuma Yıldırım, yerel aktörlerle yapılan görüşmelerden hareketle kamu hizmetlerini, kent belleğini ve sahadan öğrenme deneyimini ele alıyor. Doç. Dr. Ezgi Seçkiner Bingöl, konut politikaları, yerel

[2] Veysel Eren ve Tacettin İnandı (Ed.), *Deprem ve Dirençli Kentler: Hatay İçin Çözüm Arayışı Çalıştayı*, Nobel Akademik Yayıncılık, 2024.
[3] Veysel Eren vd., *Afetlerde Akademik Dayanıklılık*, Nobel Akademik Yayıncılık, 2026.

katılım ve kurumsal kapasite üzerinde duruyor. Dr. Şerife Gökçen Yanık, afet sonrası yeniden yapılanma sürecinde hız, meşruiyet, katılım ve bilgiye erişim sorunlarını ele alarak belgeler üzerinden geliştirdiği değerlendirmeleri saha gözlemleriyle karşılaştırıyor. Serkan Korkmaz, afet yönetimini geçmiş deneyimler ve Antakya'nın tarihsel özellikleriyle birlikte değerlendiriyor.

Doç. Dr. Sonay Bayramoğlu Özuğurlu, yeniden yapılanma sürecinde kent kimliğini ve yerel halkın katılımını sorguluyor. Dr. Adil Çamur, kentteki inşaat faaliyetlerine ve çevresel sorunlara dikkat çekiyor. Dr. Feyza Kalav İdrisoğlu, afet sonrasında kadınların ve çocukların ihtiyaçlarına ve sosyal destek hizmetlerine odaklanıyor. Doç. Dr. Cihan Kaymaz, afetin ve yeniden yapılanma sürecinin siyasal ve yapısal boyutlarını tartışıyor. Dr. Hakan Akın, sahada gözlemlediği sorunlardan hareketle merkezî ve yerel yönetimlere yönelik politika önerileri sunuyor. Gürdal Tut, birlikte bilgi üretmenin ve yerel halktan öğrenmenin önemini ele alıyor. Dr. Ümit Şimşek, acının ve bilginin paylaşılması üzerine düşünüyor. Doç. Dr. Sevinç Soyocak, Hatay'da karşılaştığı insanların yaşadıklarını, kendi duygularını ve bütün güçlüklere rağmen korunan umudu paylaşıyor. Hatay'ın kendisinde bıraktığı izleri anlatan Prof. Dr. Nuray Ertürk Keskin ise toparlanma sürecinde merkezi yönetim-yerel yönetim dengesini kurmanın önemine dikkat çekiyor.

Bu değerlendirmelerin her biri, aynı sahada bulunmuş olsak da farklı şeyler gördüğümüzü, farklı sorular sorduğumuzu ve yaşadıklarımızı farklı biçimlerde anlamlandırdığımızı gösteriyor. Bu nedenle metinleri ortak bir anlatıya dönüştürmek yerine, her yazarın kendi gözlemlerini ve değerlendirmelerini koruyarak bir araya getirmeyi tercih ettik. Hatay'a bilimsel bir programla ve hazırlıkla gitmiştik. Hatay'daki görüşmelerimiz ve gözlemlerimiz mevcut bilimsel birikimimizin sınırlarını genişletirken, bakış açımıza pek çok başka boyut da ekledi. Bu rapor, on beş araştırmacının Hatay'dan öğrendiklerini ve Hatay'a dair izlenimlerini içeriyor.

Hatay'ın tüm güzelliğiyle ve zenginliğiyle yeniden ayağa kalkmasını umuyoruz.

Kamu Yönetimi Derneği

Çalıştay Programı

https://kamuyonetimi.org.tr/event/afet-sonrasi-toparlanma-ve-kamu-yonetimi-sahaya-dayali-ogrenme-calistayi/

Çalıştay Fotoğrafları

https://photos.app.goo.gl/fH1UYoYNmyfcnjnq9

“Hatay Benim Şahsi Meselemdir”den 45. Ayın Gerçeğine Hatay Notları

Ceray ALDEMİR
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

“Hatay benim şahsi meselemdir. Hatay’ı asla bırakamam.”
— Gazi Mustafa Kemal Atatürk

Yola Çıkarken: Bir Sözün Ağırlığı

Bu satırları yazmaya Cumhuriyet Haftası’nda başladım ve bunu bir rastlantı saymak istemiyorum. Çünkü bu topraklardaki en güzel Ekim’dir Cumhuriyet. Ve bu hafta bir kez daha hissettim ki Cumhuriyet ve Atatürk, aklı, bilimi ve insanca yaşama hakkını kamusal bir sorumlulukta buluşturan, nefes alan bir fikir. Atatürk’ün “Hatay benim şahsi meselemdir” sözünde ise ben hep kuru bir toprak iddiasından fazlasını, bir kentin insanına ve hafızasına duyulan derin bir sahiplenmeyi arardım. Hatay’ı ilk kez bu yolculukta gördüm. Yıllardır bildiğim o söz, orada sahibinin sesiyle ve gerçek anlamıyla karşıma çıktı. Sokaklarda, yüzlerde, yarım kalmış hayatlarda ete kemiğe büründü.

Ekim ayında Kamu Yönetimi Derneği olarak düzenlediğimiz “Afet Sonrası Toparlanma ve Kamu Yönetimi: Sahaya Dayalı Öğrenme Çalıştayı” için Hatay’a giderken çantamda iki sunum, aklımda bu cümle vardı. Bir de yıllardır derslerimde anlattığım bir tanım. Thomas Dye’a göre kamu politikası, devletin yapmayı ya da yapmamayı tercih ettiği her şeydir. Öğrencilerime hep bu tanımın ikinci yarısının altını çizerim, çünkü yapılmayan da bir karardır. Depremin 45. ayında Hatay’da o ikinci yarının neye benzediğini gördüm. Yapılmayan şey kâğıt üzerinde bir boşluk olarak kalmıyordu. Hâlâ bitmemiş bir yolda, gelmeyen bir sağlık ocağında, yerine ağaç dikilmemiş bir kaldırımda, kararı verilmemiş bir tapuda somut bir hayata dönüşüyordu. Kendime şunu sordum: Cumhuriyet’in yurttaşa verdiği söz, bugün bu kentin sokaklarında nasıl görünüyor? Barınma hakkı ne kadar adil teslim edildi, bürokrasi sokağın sesini ne kadar duyabildi? Bunlar yıllardır sınıfta anlattığım kavramlardı. Hatay’da onları tanım olarak değil, insanların yüzünde, mahallelerin dokusunda gördüm. Bir de uzun bir kâğıda doktor eliyle yazılmış ama bu kez herkesin okuyabileceği kadar açık taleplerde.

Goca Muğla’daki Sunumlar ve Kadim Kentte Dağılan Planlar

Muğla’dan çalıştaya iki çalışmayla gitmiştim. Birincisi *Afet Sahasında Epistemolojik Sınırlar ve Araştırma Etiği: 45. Ayın Bilgisi* başlıklı oturum içindi. İkincisi ise “Anlatısal Kamu Politikası Analizi (NPF): Sahadan Verinin Çekilmesi” başlıklı bildiri. Hazırlanırken ikisinin de sağlam bir kuramsal zemine oturduğundan emindim. Hatay’a adım attığımda o zeminin

ayağımın altından kayması uzun sürmedi. Havalimanından dışarı çıkar çıkmaz kendimizi bir şantiyenin içinde bulduk. İlk durağımıza varana kadar yanımdaki meslektaşımla birbirimize sürekli depreme ve izlerine dair bir şeyler gösterdik. Pencereden geçenleri sayar gibiydik. Şimdi düşününce ne kadar naif olduğumuzu görüyorum. Bunları yalnızca yol kenarında göreceğimizi, kentin içine girince geride kalacaklarını sanmıştık. Oysa geride kalmadılar. Gittiğimiz her sokakta, girdiğimiz her mahallede bizi yeniden karşıladılar. Hatay'da şantiye kentin kenarında bir manzara değildi, kentin kendisiydi.

Akademide afeti genellikle evrelerle okuruz: müdahale, iyileştirme, yeniden inşa. Kâğıt üzerinde bu döngü düzgünce ilerler; her evrenin bir başı ve sonu vardır. Oysa benim gördüğüm Hatay bu evrelerin hiçbirine tam oturmuyordu. Akut kriz geride kalmıştı ama yerine gelen şey toparlanma değildi; rutine binmiş, insanların içinde yaşamayı öğrendiği ama asla kabullenmediği kronik bir belirsizlikti. Literatür buna "eşik sonrası" (post-liminal) dönem diyor. Ben sahada buna "araf hali" demekten başka bir yol bulamadım: **Ne eskisi gibi ne de yenisi kurulmuş.**

Dürüst olmak gerekirse, bu tablonun karşısında hazırladığımız sunumları bir salonda olduğu gibi okumak bizlere doğru gelmedi. Sahada dinlediklerimizi, kayda aldığımız sözleri, gözlemlerimizi bir kenara bırakıp tek sesli bir akademik anlatıya sığınmak, gördüklerimize haksızlık olurdu. Gördüğümüz "şey", getirdiğimiz "çerçevelere" sığmıyordu. Bu yüzden Kamu Yönetimi Derneği üyeleri olarak ortak bir karar aldık: Sunumlarımızı ve çalışmalarımızı sahanın verileriyle yeniden güncelleyecek, sonra tüm çalıştay ekibiyle çevrimiçi bir oturumda bir kez daha tartışmaya açacaktık. Teoriyi sahaya taşımak yerine, sahayı teoriye taşımaya karar verdik. Bu kararın nasıl olgunlaştığını anlatabilmek için önce nerelere gittiğimizi ve kimleri dinlediğimizi biraz ayrıntılı aktarmak istiyorum.

Arafta Geçen Dört Yıl, Sahaya İlk Adım ve Kamunun Selamı

Saha programımız Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'nde başladı. Rektörümüz bizi makamında ağırladı. Deprem sürecini, bir "kamucu" olarak görüşlerini ve mesleki deneyimlerinin yanında kişisel olarak yaşadıklarını da bizimle paylaştı. Kampüste dolaşırken, depremin içinden geçmiş bir kentin üniversitesinin afeti yalnızca incelemediğini, onu yaşamış olduğunu ve hâlâ yaşadığını 6 Şubat'ı anımsatan, adlarıyla o günü yaşatan yapılarda da gördüm. Bir yanıyla bunlar çok kıymetli. Kaybedilenleri unutturmamanın, yası kamusal bir hafızaya dönüştürmenin bir yolu. Ama öte yanda, o binaların önünden her gün geçen bir öğrencinin, her sabah o isimlerin altından derse giren bir hocanın ne hissettiğini düşünmeden edemedim. Anmak için dikilen bir tabela, her bakışta o geceyi yeniden yaşatan bir yara da olabiliyor. Hafıza ile travma arasındaki o ince çizgi, bu kampüste her gün yeniden çiziliyordu.

Ama o günün asıl ağırlığı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'ndeki hocalarımızla buluştuğumuz odadaydı. Bizi kapıda içtenlikle karşıladılar. Sohbet ilerledikçe karşımızda oturanların hikâyeleri de yavaş yavaş açıldı. Bir kısmı depremden sonra konteyner kentlerde

yaşamıştı, bir kısmı ise hâlâ orada yaşıyordu; derslerine giriyor, araştırmalarını sürdürüyor, öğrencilerinin yanından ayrılmamaya çalışıyorlardı.

Bu buluşma bende derin bir saygıyla birlikte tarif etmesi zor bir sızı bıraktı. Biz afet sonrası toparlanmayı konuşmaya gelmiştik. Onların bazıları ise bu toparlanmayı her sabah bir konteynerin kapısını kapatıp kampüse yürüyerek yaşıyordu. Aynı işi yapıyor, aynı kavramlarla düşünüyorduk. Ama bizim için "araf hali" bir analiz kategorisiydi, onlar için evlerinin adresi. Sohbetimizin bir yerinde hocalarımızdan biri gözümüzün içine bakıp tek bir cümle kurdu: "Geç kaldınız." İtiraz edemedim, edemedik. Haklıydı. Depremin üzerinden neredeyse dört yıl geçmişti. O cümleyi zihnimde çevirdikçe, muhatabının yalnızca o odadaki bizler olmadığını anladım. Biz oraya isimlerimizle değil, bir disiplinin temsilcileri olarak gitmiştik. Kamu yönetimciydik. Geç kalan da belki biz değil, kamu yönetiminin kendisiydi. Bitmeyen yollarda, gelmeyen sağlık ocaklarında, verilmeyen kararlarda geç kalan kamu yönetimiydi. Belki de sitem bize değil, temsil ettiğimiz disiplineydi.

O cümle yolculuğun geri kalanında yanımdan hiç ayrılmadı. Bu yazıyı biraz da ona verilmiş geç bir cevap olarak yazıyorum. Böyle bir yerde bilgi üretmek, bizim gibi dışarıdan gelip gidenler için olduğundan çok daha ağır bir yük. Çünkü onlar araştırdıkları şeyin içinde uyanıyor, içinde ders veriyor, akşam yine onun içine dönüyor. Bu buluşmadan sonra bir inancım daha da güçlendi: Hatay'ın yeniden inşasında yerel akademi, yerel bilgi ve ortak akıl bu eylemin tam merkezinde durmalı. Çünkü biz birkaç günlüğüne geldik. Onlar oradalar…

Armutlu Mahallesi: Rezerv Alanın Sokaktaki Hâli

Saha çalışmalarımızın en öğretici duraklarından biri Defne ilçesindeki Armutlu Mahallesi oldu. Armutlu, depremde en çok kayıp veren mahallelerden biri. Mahalle Muhtarı Cüneyt Öfkeli bizi karşıladı ve mahalleyi sokak sokak gezdirdi. Soyadının aksine tatlı dilli bir insandı. Şefkat gözlerine, sesinin tınısına yerleşmişti. Neden bilmiyorum ama daha ilk andan itibaren zihnim onun soyadını "Korkusuz" diye kaydetmişti. Her seferinde Gökçen Hocam gülümseyerek düzeltti: "Hocam, Korkusuz değil, Öfkeli." Şimdi düşünüyorum da belki zihnim bir şeyi benden önce fark etmişti. Bu kadar acıyı taşımış bir mahallede, öfkeye kapılmadan, yumuşaklığını yitirmeden ayakta durabilmek gerçekten korkusuzluk istiyor. O günün ilk sessiz dersi buydu.

Muhtarlığın kırmızı tabelasının önünde durup etrafa baktığımda gördüğüm manzara, okuduğum bütün raporlardan daha çok şey söylüyordu. Bir yanda çatlakları hâlâ yerinde duran duvarlar, arkada bütün bunlara sessizce bakan dağlar vardı. Öte yanda, mahallenin dokusunun yerine yükselen TOKİ blokları duruyordu. Konutun yeniden inşası için dikilmişlerdi, ama Armutlu'da birer beton yığınına dönüşmüşlerdi. Avlusuz, ağaçsız, komşuluğun soluk alacağı bir eşikten yoksundular. Mahallenin eski dokusuyla henüz bağ kuramamışlardı. Bir mahalleyi mahalle yapan şey yalnızca dört duvar değil: kapı önünde içilen süvari, sokağa taşan çocuk sesi, biberli ekmek, babagannuş için közlenen patlıcanın kokusu, kısacası yıllar içinde birbirine

yaslanmış hayatlar... Bunların hiçbirine yer bırakmayan bir yapı, insanı barındırır ama yaşatamaz. Sözlüğümüze koyacağımız "*Mekânsal Bellek Yitimi"* kavramını en çıplak hâliyle burada gördüm.

Rezerv Alan- Armutlu Mahallesi, Defne (22 Ekim 2026)

Çalıştayımızın merkezindeki üç kavramı, yani rezerv alanı, riskli alanı ve yerinden dönüşümü bu kez kitaplardan değil, muhtarımızın anlatımından dinledik. Bu kararlar bir masada, bir haritanın üzerine çizilen bir çizgi olarak başlıyor. Sokağa indiğinde ise o çizgi başka sorulara dönüşüyor: Bir aile evine dönebilecek mi? Tapusu ne olacak? Çocuğu hangi okula gidecek? Haritada bir kalem darbesi olan şey, burada bir ömrün belirsizliği oluyor.

Muhtarı dinlerken Lipsky'nin "sokak düzeyi bürokrasi" kavramını düşündüm. Derslerde anlatırken hep biraz soyut kalan bu kavram, Armutlu'da karşımda duruyordu. Muhtar, devletin karar dili ile yurttaşın kaygı dili arasındaki ilk, çoğu zaman da tek temas noktası. Kararlar yukarıda alınıyor, sorular ona soruluyor. Açıklamalar yukarıdan geliyor, öfke onun kapısında birikiyor. Öfkenin biriktiği bir kapının ardında bu kadar ŞEFKATLE ve KORKUSUZ durabilmek, belki de kamu hizmetinin hiçbir yönetmelikte yazmayan en zor kısmı. Asıl dersi ise burada aldım. Kamu yönetimi tartışmalarında muhtarlık için çoğu zaman "işlevini yitirdi", "yetkisiz kaldı", hatta "öldü" denir. Armutlu'da ölmediğini gördüm. Yetkisi sınırlı, bütçesi kısıtlı, sesi çoğu zaman yukarıya ulaşmayan bu küçük kurum, afetin ortasında devlet ile yurttaş arasında hâlâ ayakta duran belki de son köprüydü.

Ölmemiş. Ölmemeli de. Armutlu bana şunu bir kez daha, bu kez çok somut biçimde gösterdi: Afet sonrası toparlanma, mahalle ölçeğinde nefes alan, yerel aktörlerini duyan ve dirençli bir kamu yönetimi olmadan mümkün değil. Muhtarlık gibi en küçük, en kolay gözden

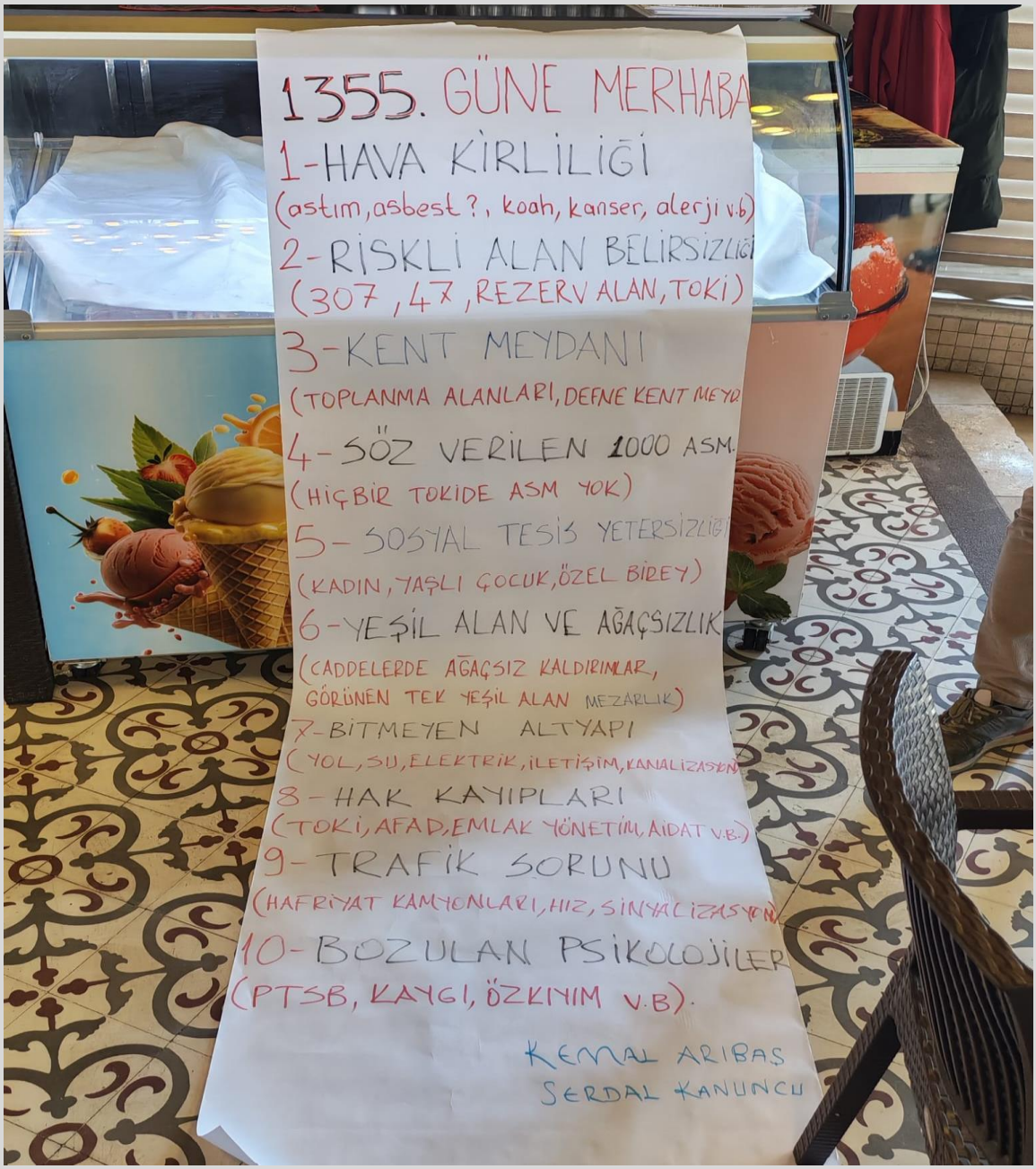
çıkarılan kurumlar, en zor günlerde yurttaşın kapısını çalabildiği ilk yer olmayı sürdürüyor. Onları güçlendirmek yerine unutmak, toparlanmanın en kırılgan halkasını koparmak olur.

“1355. Güne Merhaba”: Kadim Kent Platformu’nun On Maddesi

Saha programımızın beni en çok sarsan karşılaşması, Kadim Kent Platformu’ndan Sayın Kemal Arıbaş ve Sayın Dr. Serdal Kanuncu ile oldu. Depremin üzerinden tam 1355 gün geçmişti. Bu iki samimi Antakyalı, kentin yaralarına merhem olmaya çalışan sivil toplumun gözünden sahadaki gerçekliği anlattı. Bunu yaparken ne yakındılar ne de abarttılar. Yalnızca olanı, olduğu gibi söylediler.

Sonra önümüze uzun bir kâğıt rulosu açtılar. Üzerinde, kırmızı ve mavi kalemle, elle yazılmış bir başlık vardı: **“1355. Güne Merhaba.”** Altında on madde sıralanmıştı. Yazının sahiplerinden biri doktordu, ama bu kez her satır okunaklıydı. O kâğıda bakarken, yıllardır okuduğum politika belgelerinin hiçbirinin bu kadar sade ve bu kadar ağır olmadığını düşündüm. Arıbaş ve Kanuncu tarafından hazırlanan bu maddeleri olduğu gibi aktarmak istiyorum, çünkü her biri başlı başına bir kamu politikası başlığı:

- **Hava kirliliği:** Astım, KOAH, kanser, alerji kaygıları ve hâlâ cevabı netleşmemiş bir asbest sorusu.
- **Riskli alan belirsizliği:** Antakya’nın ve kısmen Defne’nin tarihi kent merkezini kapsayan 307 hektarlık (yaklaşık 3.070 dönüm) alanın Cumhurbaşkanlığı kararıyla “riskli alan” ilan edilmesi; rezerv alanlar, TOKİ süreçleri ve insanların geleceğini askıda bırakan kararlar.
- **Kent meydanı:** Toplanma alanlarının ve bir kent meydanının yokluğu; bir araya gelemeyen bir kent.
- **Söz verilen 1000 aile sağlığı merkezi:** “Hiçbir TOKİ’de ASM yok.”
- **Sosyal tesis yetersizliği:** Kadınlar, yaşlılar, çocuklar ve özel gereksinimli bireyler için alan eksikliği.
- **Yeşil alan ve ağaçsızlık:** Ağaçsız kaldırımlar ve “görünen tek yeşil alan mezarlık.”
- **Bitmeyen altyapı:** Yol, su, elektrik, iletişim, kanalizasyon.
- **Hak kayıpları:** TOKİ, AFAD, emlak yönetimi ve aidatlar etrafında biriken mağduriyetler.
- **Trafik sorunu:** Hafriyat kamyonları, hız ve eksik sinyalizasyon.
- **Bozulan psikolojiler:** Travma sonrası stres, kaygı ve özkıyım.

Kemal Arıbaş ve Dr. Serdal Kanuncu ile Görüşme, Antakya (23 Ekim 2026)

Listeyi okurken içimdeki kamucu hemen işe koyuldu ve maddeleri sınıflandırmaya başladı: çevre politikası, kentsel planlama, sağlık hizmetleri, sosyal politika, mülkiyet hakları, ulaştırma, ruh sağlığı… Ama bir noktada durdum ve aklıma yine Thomas Dye geldi: Kamu politikası, devletin yapmayı ya da yapmamayı tercih ettiği her şeydir. Önümdeki kâğıtta bu tanımın ikinci yarısı sessizce duruyordu. Dikilmeyi bekleyen ağaçlar, açılmayı bekleyen sağlık merkezleri, kurulmayı bekleyen meydanlar, bitmeyi bekleyen yollar… Hâlâ ve umutla tamamlanmayı bekleyen işlerin sabırlı bir dökümü... Her madde, bir kentin hâlâ beklediği bir şeyi anlatıyordu. Ama bu on madde aslında on ayrı şey anlatmıyordu, tek bir şeyi anlatıyordu: Bir kentin yeniden inşası binalarla sınırlı tutulduğunda, geriye kalan her şey eksik kalıyor. Bina dikilebilir. Ama ağacı olmayan, meydanı olmayan, sağlık ocağı olmayan, çocuğun oynayacak

bir köşesi olmayan bir yer yeniden inşa edilmiş bir kent sayılmaz. Olsa olsa yeniden doldurulmuş bir alan olur.

Serdal Bey'le de derinlemesine konuşma fırsatı bulduğum "307 hektar" rakamının üzerinde ayrıca durmak istiyorum. Bu sıradan bir yerleşim alanı değil. Antakya'nın tarihi kalbi, kentin binlerce yıllık hafızasının katman katman biriktiği yer. Bu alanın bütünüyle "riskli alan" kapsamına alınması teknik olarak bir dönüşüm kararı. Ama oranın sakinleri için bu, sokaklarının, komşuluklarının ve hatıralarının da dönüşeceği anlamına geliyor. Bu rakamın gerçekte neyi kapsadığı ise kâğıt üzerinden değil, Affan Mahallesi'nin sokaklarından okunuyor.

Mahalleyi dolaşırken bir sokak fırınında mola verdik. İçeride evlerden getirilmiş tepsiler sırasını bekliyor, yemekler mahallenin ortak ateşinde pişiyordu. Bu yalnızca bir kültürün mutfağı değildi, Antakya'nın kendisiydi: Farklı evlerin, farklı inançların, farklı dillerin tepsileri aynı fırında, yan yana pişiyordu. Biraz ileride aynı şeyi "taşta, tuğlada" gördüm. Cami ile kilise Antakya'da birbirinden uzak durmuyor. Alt alta, üst üste, aynı sokağın iki yakasında, aynı gölgeyi paylaşarak duruyorlar. Bu kentte inançlar birbirine sırtını dönmemiş, omuz vermiş. Yüzyıllar boyunca katman katman birikmiş bu birlikte yaşama hâli, Antakya'yı "kadim" yapan şeyin ta kendisi.

Affan Mahallesi, Antakya (23 Ekim 2026)

İşte bu yüzden "riskli alan" kararı bende yalnızca bir planlama sorusu olarak kalmadı. Bir binayı yeniden yapabilirsiniz. Ama komşuların tepsilerini aynı fırına yan yana dizdiği o sokağı, ezanla çan sesinin birbirine karıştığı o köşeyi beton dökerek yeniden inşa edemezsiniz. Armutlu'da TOKİ bloklarının arasında gördüğüm hafıza kaybı, burada bir kentin kalbine kadar uzanma tehlikesi taşıyor. Kadim Kent Platformu'nun mücadelesinin neden yalnızca bir konut

değil, bir hafıza mücadelesi olduğunu Affan'da anladım. Korunması gereken şey yalnızca duvarlar değil, o duvarların arasında yüzyıllardır süren hayatın kendisi.

"Görünen tek yeşil alan mezarlık" cümlesi aklımdan hâlâ çıkmıyor. Bir kentin, yaşayanlarına kendi kayıplarından başka yeşil bir yer bırakmaması, hiçbir istatistiğin anlatamayacağı bir yası anlatıyor. Listenin son maddesi olan "bozulan psikolojiler" ise bana diğer dokuzunun toplamı gibi geldi. Belirsizlik uzadıkça insanlar yalnızca evlerini değil, geleceğe dair inançlarını da kaybediyor. 1355 gün, bir yasın kronikleşmesi için yeterince uzun bir süre.

Aynı Kentte Üç Ayrı Hikâye

Anlatısal Politika Çerçevesi (NPF), kamu politikalarının yalnızca teknik hesaplarla değil, aktörlerin kurduğu anlatılarla da şekillendiğini söyler. NPF'e göre her anlatının bir sahnesi, kahramanları, kötüleri ve bir ahlaki dersi vardır. Bunu derste anlatmak kolaydır. Hatay'da ise üç ayrı anlatının aynı sokakta, aynı boş arsanın başında birbiriyle temasını gördüm:

- **Resmi idare: düzen ve ihya anlatısı.** Kendini afetin kaosunu hızla çözen bir kahraman olarak konumluyor. Sabır, hızlı teslim ve merkezi koordinasyon bekliyor. Ve evet enkazı kaldıran, konutları inşa eden, yolları açan, aylardır sahada gece gündüz çalışan Lipsky'nin sokak düzeyi bürokratları onlar: memurlar, mühendisler ve işçiler... Bu emek gerçek ve görmezden gelinemez.
- **Meslek odaları ve STK'lar: hafıza ve direnç anlatısı.** Tarihsel mirasın, çevrenin ve halk sağlığının savunucuları. Plansız yıkımı ve katılımsızlığı eleştiriyorlar. Kadim Kent Platformu'nun kâğıt rulosu bu anlatının en somut örneklerinden biri…
- **Yurttaş: araf ve belirsizlik anlatısı.** Rezerv alanlarla konteyner kentler arasında sıkışmış, mülkünün ne olacağını bilmeyen, kendini idarenin karşısında bir "kurban" gibi hisseden insanlar. Armutlu'da KORKUSUZ MUHTARIN aktardıkları bu anlatının sesiydi.

Bu anlatıların nasıl kurulduğunu en çarpıcı biçimde eve döndükten sonra maalesef bir kere daha gördük. Hatay'dan ayrıldıktan çok değil bir gün sonra, Antakya'da düzenlenen gastronomi festivalinin haberleri medyaya ve sosyal medyaya düştü. Ekranda ışıklarla aydınlatılmış, süslenmiş bir kent vardı. Festival, gece gökyüzünde uçan dronların çizdiği görüntülerle tanıtılıyordu. Antakya'nın mutfağı gerçekten de kutlanmayı hak ediyor ve bir kentin yeniden gülümsemeye ihtiyacı olduğunu da biliyorum. Yine de o ışıklı görüntülerle birkaç gün önce kendi gözlerimle gördüklerim arasında kapanmayan bir mesafe vardı. Biz o kentte, elektriğin ve suyun hâlâ saatli verildiği mahallelerden geçmiş, karanlık beton blokların arasında yürümüştük. Ekrandaki Antakya ise gökyüzüne çizilmiş, ışıl ışıl bir şehirdi.

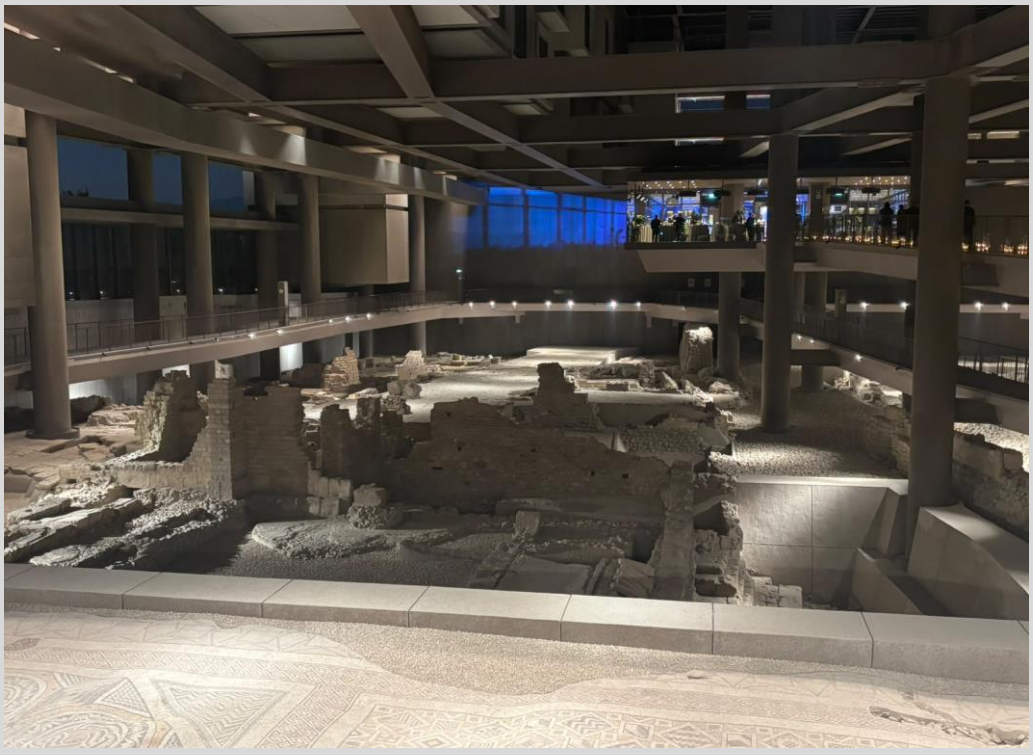
O görüntülere bakarken aklıma Kemal Arıbaş'ın sözleri geldi. Bizi Antakya'da gezdirirken, kentin gösterilen yüzü ile yaşanan hayatı arasındaki farkı anlatmak için Potemkin

köylerini örnek vermişti. Rus tarihindeki o meşhur hikâyeyi hatırlıyoruz: Çariçe'nin geçeceği yol boyunca dikilen boyalı cepheler, ardında ise değişmeyen bir gerçeklik. O gün sahada dinlerken bu benzetmeyi bir sitem olarak not etmiştim. NPF'nin hatırlattığı gibi, her anlatı bir sahne seçer. Bu anlatının seçtiği sahne gökyüzüydü. Yurttaşın anlatısı ise hâlâ yerde, saatli gelen elektrikte ve suda duruyordu. Aynı kentin iki ayrı hikâyesi üst üste duruyordu: Biri ekranlarda parlayan bir Hatay, öteki sokakta, gündelik hayatın içinde hâlâ umutla bekleyen bir Antakya…

Beni en çok düşündüren, bu anlatıların birbirini neredeyse hiç duymamasıydı. Herkes kendi hikâyesinin içinde haklıydı. Ama hikâyeler buluşmadığı sürece ortaya çıkan politika, kimsenin tam olarak sahiplenmediği bir şeye dönüşüyordu. İdare teslim edilen konut sayısını anlatırken, yurttaş o konutun yanında olmayan sağlık ocağını, ağacı, meydanı anlatıyordu. İkisi de doğruydu, ama aynı dili konuşmuyorlardı. Belki de kamu yönetiminin bugünkü en büyük sınavı, ekrana yansıyan hikâye ile sokakta yaşanan hikâyeyi aynı cümlede buluşturabilmek.

Veda: Tarihin Üzerinde Süzülen Bir Yapı

Antakya'ya vedamızı, havalimanından önceki son durağımız olan The Museum Hotel'de yaptık. Bu yapının hikâyesini daha önce duymuştum ama içinde durmak bambaşka bir deneyimdi. Bize aktarılanlara göre, 2009 yılında sıradan bir beş yıldızlı otel yapmak için sondaj vurulan bu arazinin altından devasa bir tarih çıkmış. Asfuroğlu ailesinin iki üç yılda bitirmeyi planladığı proje, kendilerini 30 bine yakın tarihi eserin ve 13 ayrı medeniyetin ortasında bulmalarıyla yaklaşık on yıl süren bir arkeolojik kazı maratonuna dönüşmüş. Mimar Emre Arolat'ın tasarımıyla otel, tarihi kalıntıların üzerinde çelik kolonlarla adeta havada süzülüyor.

The Museum Hotel, Antakya (24 Ekim 2026)

Yapının ayrıntılarını ve Antakya'ya dair gözlemlediğimiz, hissettiğimiz gerçekleri bir de ayaküstü sohbet etme imkânı bulduğumuz Antakyalı bir hemşerimizden dinledik. Anlattıkları arasında beni en çok etkileyen şu oldu: Zeminde bulunan Pegasus mozaiği zarar görmesin diye işçiler şantiye botlarını çıkarıp çorapla çalışmış. Bu küçük ayrıntı aklımdan çıkmıyor. Bir şantiyede botlarını çıkaran işçiler, bir mirasa duyulan saygının en sade ve en insani hâliydi. Aşağıda, bize dünyanın en büyük tek parça taban mozaiği olarak anlatılan mozaik yatıyor. Üzerinde antik çağ depremlerinin yeryüzünde bıraktığı dalgalı izleri aynen taşıyor. O dalgalanmalara bakarken tuhaf bir duyguya kapıldım: Bu toprak binlerce yıldır sarsılıyor ve binlerce yıldır yeniden ayağa kalkıyor. Tarihe yük olmak istemeyen bu yenilikçi mimarinin 6 Şubat'ı ayakta atlatmış olması da bu hikâyenin bugüne düşen bir notu gibiydi.

Ama burada gerçekçi olmam da gerekiyor. Bu yapı, özel bir ailenin olağanüstü kaynak ve sabırla hayata geçirdiği istisnai bir örnek. Bir kentin tamamını yeniden ayağa kaldırmanın ölçeği, zamanı ve zorlukları ise bambaşka. Yine de o çorapla çalışan işçilerin hikâyesi bana bir şey düşündürdü: Mirasa gösterilen bu özen, kentin geri kalanının yeniden inşasına da nasıl taşınabilir? Plansız yıkım kaygısını dile getiren meslek odalarını ve "görünen tek yeşil alan mezarlık" diyen bir kenti hatırladığımda, bu sorunun cevabının Hatay'ın geleceği için ne kadar önemli olduğunu daha iyi anlıyorum. Belki de o otelin altında yatan mozaik, bize yalnızca geçmişi değil, yeniden inşanın nasıl bir özenle yapılabileceğini de gösteriyor.

Dönerken: Şükran ve Mahcubiyet

Hatay'dan dönerken yanımda bir kesinlikten çok bir soru vardı. Yukarıdan aşağıya kurgulanan teknokratik planlar, sokağın hafızasıyla ve mahalle ölçeğindeki aidiyetle buluşmadıkça toplumsal rıza üretemez. Bunu yıllardır biliyorum, yazıyorum da. Ama Hatay'da bunun bir tez değil, insanların gündelik hayatı olduğunu gördüm. Afet sonrası toparlanma yalnızca dökülen betonla ölçülemez; yurttaşın adalet duygusu ve mekânla kurduğu bağ onarılmadıkça, yeni binalar da tam anlamıyla yuva olamaz.

Son durağımızda yalnızca sürreal bir tarihi ya da teoriye oturtamadığımız gerçekleri değil, Antakya insanının o güzel kalbini de yakından gördük. Bize kapılarını açan rektörümüz, konteynerden derse gelmeye devam eden hocalarımız, mahallesini adım adım gezdiren muhtarımız, kentin yaralarını on maddede özetleyen platform temsilcileri ve ayaküstü sohbetinde bize Antakya'yı anlatan hemşerimiz… Hepsi, yaşadıkları onca şeye rağmen bize vakit ayırdı, sabırla anlattı.

Bir araştırmacı olarak sahadan alıp gitmenin ne kadar kolay olduğunu biliyorum: Makale yazılır, sunum yapılır, dosya kapanır. Hatay bana bunun yetmediğini bir kez daha hatırlattı. "Geri verme etiği" dediğimiz şey tam olarak bu: Topladığımız bilgiyi, onu bizimle paylaşanlara ve onların kentleri için taşıdığı umutlara geri taşımak. Kadim Kent Platformu'nun on maddesini bu yazıya olduğu gibi almamın nedeni de bu. Sahada bize emanet edilen o sesin, bu metni okuyan herkese, karar verenlere de ulaşmasını istiyorum. Sunumlarımızı sahadaki yeni

gözlemlerle geliştirip çevrimiçi bir oturumda tartışma kararımız da bu yüzden. Bu karar, bize kapılarını açan, yorgunluklarına rağmen anlatmayı sürdüren insanların emeğine duyduğumuz saygının bir gereği. Bir de sokakta hiç konuşamadığımız ama bakışlarındaki sessiz çığlığı duyduğumuz insanlara: "Bir kere de bizi dinleyin, bir kere de size anlatalım." O sessizliğe karşı da bir borcumuz var. Hatay'dan büyük bir şükran ve derin bir mahcubiyetle ayrıldım. Şükran, bize gösterilen içtenlik için. Mahcubiyet ise 1355 gün sonra hâlâ o on maddenin yazılmak zorunda kalınması için.

Hatay artık benim için de şahsi bir mesele.

Affan Mahallesi Muhtarlığı, Antakya (23 Ekim 2026)

Depremden Sonra Antakya'ya Bakmak

Örgen UĞURLU
Kocaeli Üniversitesi

Antakya'ya giderken depremin üzerinden üç yılı aşkın bir süre geçmişti. Kentin büyük bir hasar gördüğünü biliyorduk, yeniden yapılanma çalışmalarının sürdüğünden haberdardık. Ancak Antakya, Defne ve Samandağ'da karşılaştığımız manzara, bildiklerimizden ve beklediklerimizden oldukça farklıydı. Neredeyse her yer şantiyeydi. Biz çalıştayımıza depremden sonra toparlanma demiştik ama ortada toparlanan pek bir şey "henüz" yoktu. Her yerde inşaat faaliyetleri sürüyor, hafriyat ve yapı malzemeleri sokakları dolduruyordu. Yıkılmış veya yıkılmayı bekleyen binaların arasında yeni konutlar yükseliyor, inşaat kamyonları yollar boyu dolaşıyor, yollar sürekli kazılıp yeniden yapılıyordu. Kimi yerlerde asfalt çökmüş, devasa çukurlar oluşmuştu. Elektrik ve su kesintileri devam ediyor, trafik sinyalizasyonu çalışmıyordu. Kent içinde bir yerden başka bir yere ulaşmak bile başlı başına bir uğraşa dönüşmüştü. Google Maps'in bizi tarlaların arasından geçirmeye çalıştığı, normal bir otomobille ilerlemenin neredeyse olanaksız olduğu yollardan geçtik.

Antakya'ya gelişimizden önce yağan yağmur, ulaşım koşullarını daha da güçleştirmişti. İlk gün ve gece boyunca çamurla kaplanmış yollardan geçtik. Yer yer biriken sular ve çamur, bozulmuş yol yüzeyleriyle birleşerek ulaşımı zorlaştırıyordu. Ancak sonraki günlerde güneşin açmasıyla birlikte çamur kurudu. Bu kez de kentin üzerine yoğun bir toz tabakası yerleşti. Araçların hareketi ve devam eden inşaat faaliyetleri, kuru toprağın yeniden havalanmasına neden oluyordu.

Böylece Antakya'da kısa süre içinde iki farklı çevresel koşulu gözlemleme olanağımız oldu. Yağışlı havalarda çamur ve su birikintileriyle, kurak havalarda ise tozla karşı karşıya kalan bir kent... Gezinin ilerleyen günlerinde güneşli havanın etkisiyle Antakya belleğimizde daha çok kuru ve tozlu bir kent olarak yer etti. Oysa ilk gün yaşadıklarımız, bu görüntünün hava koşullarına bağlı olarak hızla değişebildiğini göstermişti.

Kurtuluş Caddesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Biz birkaç gün boyunca bu koşullara tanık olduk; Antakyalılar ise evlerinde, işyerlerinde, sokaklarda, kısacası yaşamlarının her alanında bu tozun içinde yaşamaya çalışıyordu. Yağmur yağdığında çamura, güneş açtığında toza dönüşen kentte, yeniden yapılanmanın çevresel yükünü de kent sakinleri taşıyordu. Bütün bu güçlüklerin ortasında insanlar işe gidiyor, alışveriş yapıyor, çocuklarını okula götürüyor, kimileri hâlâ konteynerlerde yaşamlarını sürdürüyordu. Biz ise bir yandan kentin yeniden inşa edilişindeki mantığı, diğer yandan bu koşullarda yaşamanın nasıl mümkün olduğunu anlamaya çalışıyorduk. Çünkü gördüğümüz yalnızca depremden kalan yıkım değildi. Yeniden yapılanmanın kendisi de gündelik yaşamı güçleştiren yeni sorunlar yaratıyordu. Geleceğin kenti inşa edilirken bugünün kentinde yaşamak giderek güçleşiyordu.

Kente ziyaretimizin ikinci gününde Kemal Bey ve Serdal Bey'le yaptığımız uzun görüşmede TOKİ konutlarını, mülkiyet sorunlarını, riskli alan ve rezerv yapı alanı uygulamalarını, altyapıyı, kamusal hizmetleri ve mahalle yaşamındaki değişimleri konuştuk. Anlattıkları, gördüğümüz yapıların ve yolların ardında başka bir Antakya olduğunu gösteriyordu. Kuşaklar boyunca aynı mahallede yaşamış insanların evlerinden ve komşularından uzaklaşması, yeni konutların eski yaşam biçimlerine uygun olmaması, konut teslimlerindeki sorunlar ve belirsizlikler, yeniden yapılanmanın insanlar açısından ne anlama geldiğini sorgulamamıza neden oldu.

Serdal Bey, görüşmeye başlamadan önce hazırladığı bir afiş üzerinden kentin karşı karşıya olduğu sorunları on başlık altında sıralamıştı. Afişin en üstünde "1355. Güne Merhaba" yazıyordu. Depremin üzerinden geçen zamanı gün gün sayan bu ifade, yaşananların geride kalmış bir felaket olarak değil, etkileri devam eden bir süreç olarak görüldüğünü düşündürüyordu.

1. Hava Kirliliği

Serdal Bey'in ilk sıraya yerleştirdiği sorun hava kirliliğiydi. Afişte bu başlığın altında astım, asbest, KOAH, kanser ve alerji gibi sağlık sorunları sıralanmıştı. Kendisi de hekim olan

Serdal Kanuncu, kent sakinlerinin uzun süredir tozlu bir ortamda yaşamak zorunda kaldıklarını, bunun gündelik yaşamı sınırladığını ve sağlık açısından kaygı yarattığını belirtti. Uzun süreli toz maruziyetinin gelecekte solunum hastalıkları ve kanser gibi ciddi sağlık sorunlarına yol açabileceğine ilişkin endişelerini dile getirdi. Hava kirliliğinin insanların yürüyüş yapmak gibi gündelik etkinliklerini bile sınırladığı, maske kullanımının önem taşıdığı ancak yeterince yaygın olmadığını anlattı. Tozun içeriği ve kirlilik düzeyine ilişkin ölçüm verileri olmadan asbest gibi belirli maddelerin varlığını veya gelecekte ortaya çıkabilecek hastalıkların sıklığını kesin olarak belirlemenin mümkün olmadığının altını çizdi. Bu açıklamalardan kent için en önemli sorunlardan birinin bu toz olduğunu ve depremden sonra hayatta kalanların, kalan hayatlarının bu tozla tehdit altında olduğunu öğrenmiş olduk.

2. Riskli Alan Belirsizliği

İkinci başlık, riskli alan kararları ve bunların yarattığı belirsizliklerdi. Serdal Bey afişte bu konunun altına "307, 47, rezerv alan, TOKİ" ifadelerini yazmıştı.

Bu başlıkta Kemal Bey de söz aldı ve riskli alan ve rezerv yapı alanı uygulamalarının mülkiyet hakları üzerindeki etkileri ele alındı. Bu kararların mülk sahiplerinin taşınmazları üzerindeki söz ve karar hakkını sınırladığını, yeniden yapılanma sürecinde belirsizlikler yarattığını ve insanların kendi mahallelerinde kalabilmelerini güçleştirdiğini anlattılar. Özellikle depremzedelerin mahallelerinden koparılmayacağı yönündeki açıklamalarla uygulamalar arasında çelişkiler bulunduğunu belirttiler. Kemal Bey'in Affan Mahallesi'ne ilişkin anlatımı bu sorunun somut örneklerinden biriydi. Ailesinin beşinci kuşağı olarak aynı mahallede yaşadığını anlatan Kemal Bey, kendisine verilen TOKİ konutunun eski mahallesinden yaklaşık 20 kilometre uzakta olduğunu söyledi.

Affan Mahallesi'nin farklı din ve mezheplerden insanların yüzyıllardır birlikte yaşadığı bir yerleşim olduğunu vurguladı. Bu nedenle mahalleden uzaklaşmanın yalnızca konut değiştirmek anlamına gelmediğini, komşuluk ilişkilerinin, yer bağlılığının ve birlikte yaşama kültürünün de etkilendiğini anlattı. İnsanlara yeni konut verilmesi, onların yaşadıkları çevreyle kurdukları ilişkilerin korunmasını kendiliğinden sağlamıyordu.

3. Kent Meydanı

Üçüncü sorun kent meydanının yokluğuydu. Serdal Bey, Antakya'daki Cumhuriyet Meydanı'nın aksine Defne'de kent meydanı işlevi görebilecek uygun bir alan bulunmadığını anlattı. Uğur Mumcu Bulvarı'nın deprem anmalarında kullanıldığını, ancak buranın bir kent meydanı veya güvenli afet toplanma alanı niteliği taşımadığını belirtti. Bu eksiklik, insanların bir araya gelebilecekleri ortak bir mekânın bulunmaması bakımından önemliydi. Kent meydanları gündelik yaşamda buluşma, etkinlik düzenleme ve toplumsal ilişkileri sürdürme işlevleri üstlenirken afetler sırasında da uygun koşulları sağladıkları ölçüde toplanma alanı

olarak kullanılabilir. Serdal Bey'in anlattıkları, yeniden yapılanma sürecinde konut ve ulaşım projelerinin yanında kamusal alanlara da gereksinim duyulduğunu gösteriyordu.

4. Söz Verilen 1000 Aile Sağlığı Merkezi (ASM)

Serdal Bey'in dördüncü başlığı sağlık hizmetleriyle ilgiliydi. Afişte "Söz verilen 1000 ASM" ifadesi yer alıyor, hemen altında ise "Hiçbir TOKİ'de ASM yok" yazıyordu. Yeni yapılan TOKİ yerleşimlerinde aile sağlığı merkezlerinin bulunmadığı, yeni konut alanlarının sağlık hizmetleriyle birlikte planlanması gerektiği, insanların temel sağlık gereksinimlerini karşılamak için uzak mesafelere gitmek zorunda kalmamalarının önemli olduğunu ifade etti. Aile sağlığı merkezleri, insanların gündelik sağlık gereksinimleri, düzenli kontrolleri ve birinci basamak sağlık hizmetlerine erişimleri açısından önem taşıyor.

5. Sosyal Tesis Yetersizliği

Beşinci başlık sosyal tesislerin yetersizliğiydi. Afişte özellikle kadınlar, yaşlılar, çocuklar ve özel gereksinimli bireyler belirtilmişti. Kentte insanların ücretsiz veya düşük maliyetle yararlanabilecekleri sosyal tesislerin yeterli olmadığı, yeni açılan kafeler ve ticari işletmelerin ekonomik bakımdan toplumun geniş kesimlerine hitap etmediğini, buna karşılık insanların bir araya gelebilecekleri kamusal mekânların sınırlı kaldığını belirtti. Bu durumun özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve özel gereksinimli bireyler açısından önemli olduğunu, bu grupların sosyal yaşama katılabilecekleri, zaman geçirebilecekleri ve destek alabilecekleri alanlara gereksinim duyduklarını anlattı.

Serdal Bey bu başlıkta gıda fiyatları ve gündelik yaşam maliyetlerine de değindi. Yeni açılan restoran ve kafelerin fiyatlarının yerel halkın ekonomik olanaklarını aştığını, bu nedenle belediyelerin uygun fiyatlı yemek hizmetlerini, sosyal tesisleri ve temel gereksinimlere erişimi kolaylaştıran uygulamalarını artırması gerektiğini savundu. Defne Belediyesinin bazı sosyal hizmetlerini bu anlamda örnek gösterdi.

6. Yeşil Alan ve Ağaçsızlık

Altıncı başlık yeşil alanların yetersizliği ve ağaçsızlıktı. Serdal Bey afişte bu sorunu "Caddelerde ağaçsız kaldırımlar, görünen tek yeşil alan mezarlık" ifadeleriyle açıklamıştı. Özellikle Atatürk Parkı'ndaki yaşlı ağaçların durumuna dikkat çekildi. İnşaat faaliyetleri ve ağır araçların hareketleri nedeniyle bu ağaçların zarar gördüğü, bu parkın ortasına beton tesisi kurulduğu anlatıldı. Yeniden yapılanma sırasında parkların, ağaçların ve açık alanların korunmasının, gelecekte yaşanabilir bir kent oluşturmak için gerekli olduğunu vurguladılar.

Bu kapsamda tarım arazilerinin konut alanlarına dönüştürülmesi de eleştirildi. Yeni yerleşim alanları oluşturulurken tarımsal alanların kaybedilmesinden duydukları kaygıyı dile getirdiler.

Kentte, yeniden yapılanma yalnızca binaları ve yolları değil, kentin doğal çevresini de değiştirmekteydi.

7. Bitmeyen Altyapı

Yedinci başlık, tamamlanamayan altyapı çalışmalarıydı. Afişte yol, su, elektrik, iletişim ve kanalizasyon sorunları sıralanmıştı. Serdal Bey, Antakya ve Defne'de altyapı eksikliklerinin devam ettiğini, özellikle çalışmaların kurumlar arasında yeterli eşgüdüm sağlanmadan yürütüldüğünü anlattı. Aynı yolların tekrar tekrar kazıldığını, bir kurumun tamamladığı çalışmanın ardından başka bir kurumun aynı alanda yeniden çalışma yaptığını ve onarımların kalıcı olmadığını belirtti.

Elektrik ve su kesintileri, kanalizasyon sorunları, iletişim altyapısındaki eksiklikler ve yol çalışmalarının yarattığı güçlükler, görüşmede öne çıkan sorunlar arasındaydı. Bu anlatımlar, kentte dolaşırken karşılaştığımız koşullarla da örtüşüyordu. Sorun yalnızca altyapı çalışmalarının tamamlanamamasıyla ilgili değildi. Çalışmaların planlanması ve kurumlar arasında eşgüdüm sağlanamaması da önemli bir sorundu.

8. Hak Kayıpları

Sekizinci başlık hak kayıplarıydı. Serdal Bey afişte TOKİ, AFAD, emlak yönetimi ve aidat gibi konuları sıralamıştı. Görüşmede en fazla üzerinde durulan sorunlardan biri, TOKİ konutlarının teslim sürecinde yaşanan güçlüklerdi. Kemal Bey, deprem öncesinde 135 metrekarelik bir konutta yaşadığını, kendisine verilen TOKİ konutunun ise 83 metrekare olduğunu anlattı. Yeni konutta 21 eksiklik tespit edildiğini ve bu eksiklikler nedeniyle konuta yerleşemediğini belirtti. Buna karşın yaklaşık bir buçuk yıldır oturamadığı konut için aylık 1.990 TL aidat ödediğini söyledi. Bazı konutların eksiklikleri giderilmeden teslim edilmiş sayıldığını, hak sahiplerinin fiilen kullanamadıkları konutlar için aidat ve ısınma giderleri ödemek zorunda kaldıklarını tekrar tekrar vurguladılar. Ayrıca kira yardımlarının konutlar fiilen teslim edilmeden kesilmesini eleştirdiler. Depremzedelerin yeni konutlarına taşınamadıkları dönemde kira yardımından mahrum kalmalarının ekonomik sorunlarını artırdığını belirttiler.

Görüşmede konteyner yerleşimlerinde yaşamını sürdüren insanların durumu da hak kayıplarıyla ilişkili olarak ele alındı. Özellikle yaşlıların, engellilerin, hastaların ve ekonomik güvencesi bulunmayan kişilerin konteynerlerde yaşamaya devam ettiği, buna karşın bazı kişilerin bu alanlardan çıkarılmaya çalışıldığı anlatıldı. Emekli maaşıyla geçinen ailelerin mevcut kira bedellerini karşılamakta güçlük çektiğini ve kalıcı barınma çözümü sağlanmadan konteynerlerin boşaltılmasının yeni sorunlar yaratabileceğini ifade ettiler. Bu nedenle devletin özellikle ekonomik ve toplumsal bakımdan kırılgan durumdaki kişilere yönelik barınma çözümleri geliştirmesi gerektiğini vurguladılar.

9. Trafik Sorunu

Dokuzuncu başlık trafik sorunuydu. Hem Serdal hem de Kemal Bey, yeniden yapılanma sürecinde ağır inşaat araçlarının kent trafiğinde yoğun biçimde yer aldığını ve bunun trafik güvenliği açısından sorunlar yarattığını anlattılar. Hafriyat kamyonları ve diğer inşaat araçlarının karıştığı kazalar, motosiklet kazaları ve yayaların karşılaştığı tehlikeler üzerinde durdular. Ayrıca trafik sinyalizasyonundaki eksikliklerin ve bozuk yolların ulaşımı daha da güçleştirdiğini belirttiler. Serdal Bey, deprem sonrasında insanların trafik davranışlarının da değiştiğini düşündüğünü ifade etti. İnsanların daha aceleci davrandığını ve trafik kurallarına daha az uyduğunu gözlemlediğini anlattı.

10. Bozulan Psikolojiler

Serdal Bey'in son başlığı, depremin insanların ruh sağlığı ve toplumsal yaşamı üzerindeki etkileriydi. Afişte bu başlığın altında "PTSB, kaygı, özkıyım vb." ifadeleri bulunuyordu. Deprem sonrasında yaşanan psikolojik sorunların devam ettiğini, özellikle yakınlarını kaybeden, fiziksel yaralanma yaşayan veya yaşam koşulları ağırlaşan kişilerin yeterli destek alamadığını anlatan Serdal Bey, kadınların yaşadığı sorunlar üzerinde özellikle durdu. Yakınlarını kaybeden, barınma ve geçim sorunlarıyla karşı karşıya kalan veya deprem sonrasında yaşamını yeniden kurmakta güçlük çeken kadınların psikososyal desteğe gereksinim duyduklarını belirtti. Bu kapsamda kadınlara psikososyal destek sağlamak amacıyla oluşturulan Mor Yerleşke adlı STK'nın hizmetlerinin maddi yetersizlikler nedeniyle sonlandırıldığını, buradan destek alan kadınlar arasında intihar vakaları yaşandığını anlattı. Psikolojik destek hizmetlerinin kesintiye uğramasıyla bu olaylar arasında ilişkiye dikkat çeken Serdal Bey, özellikle yakınlarını kaybeden, yaralanan, engelli hâle gelen ve ekonomik güçlükler yaşayan kişilerin deprem sonrasında farklı gereksinimlerle karşı karşıya kaldıklarını, onlara desteğin sürekliliğinin sağlanması gerektiğini belirtti.

Serdal Bey'in hazırladığı on maddelik liste, Antakya ve Defne'de yeniden yapılanma sürecine ilişkin sorunların birbirinden bağımsız olmadığını ortaya koyuyordu. Hava kirliliği, altyapı eksiklikleri, sağlık hizmetlerine erişim, konut sorunları, mülkiyet belirsizlikleri, kamusal alanların yetersizliği ve psikososyal sorunlar, kent sakinlerinin gündelik yaşamında bir arada yaşanıyordu.

Görüşmenin sonunda öne çıkan temel eleştiri, yeniden yapılanmanın yerel halkın gereksinimlerini, yaşam biçimlerini ve toplumsal ilişkilerini yeterince gözetmediği yönündeydi. Yeni konutların kimlere tahsis edileceği, kentin demografik yapısının nasıl değişeceği ve gelecekte Antakya'nın kimlere hizmet edeceği konusunda da karşılıklı olarak kaygılar dile getirildi. Dışarıdan nüfus yerleştirilmesine ilişkin iddialar ise doğrulanmış bilgilerden çok, bu belirsizliklerin yarattığı endişeleri yansıtıyordu.

Yalnız Kemal ve Serdal Beylerden değil, ziyaret ettiğimiz yerlerde karşılaştığımız insanlardan da çok şey öğrendik. Samandağ'da su almak için girdiğimiz marketin sahibi, kenti nasıl bulduğumuzu sorduktan sonra hastanenin durumundan söz etti. Temizlik koşullarının çok kötü olduğunu, sağlık hizmetlerinin bu koşullarda sürdürüldüğünü anlattı. Defne'de yaşayan genç bir kadın, depremde yaralanan bacağının tedavisi için hâlâ Adana'ya gitmek zorunda olduğunu söyledi. Herkesin başka bir kente giderek tedavi olabilecek ekonomik güce sahip olmadığını özellikle vurguladı. Bir başka kişi ise yeni yapılan TOKİ konutlarının büyüklüğünden söz ederken asıl sorunun Antakya'nın alışılmış konut kullanım biçiminin göz ardı edilmesi olduğunu anlattı. Bu kişilerden öğrendiklerimiz Kemal ve Serdal beylerin anlattıkları ile birebir örtüşüyordu. Birbirinden habersiz ve plansız görüştüğümüz bu kişilerin aynı şeyi anlatması gerçeğin ne olduğunu düşünmemize gerek bırakmadı.

Yeni bir konut yapılması, o konutun insanların gereksinimlerini karşılayacağı anlamına gelmiyordu. Bir hastanenin hizmet vermesi, o hizmetin hijyenik koşullarda olduğu anlamına da gelmiyordu. Üstelik insanların kaybettikleri yalnızca sevdikleri, evleri veya işyerleri değildi. Mahalleleri, komşuları, alışkanlıkları, anıları ve kente ait hissetmelerini sağlayan pek çok şey de depremle birlikte değişmişti.

Affan Mahallesi yakınlarında, Fransızlar tarafından inşa edildiğini öğrendiğimiz bir binayla karşılaştık. Yapının ön cephesine daha sonraki yıllarda küçük bir bölüm eklenmişti. İlginç olan, 6 Şubat depremlerinde ana binanın yıkılmamış, sonradan yapılan eklentinin ise hasar görmüş olmasıydı. Aynı yapının farklı dönemlerde inşa edilmiş bölümlerinin depremden farklı düzeylerde etkilenmesi dikkat çekiciydi. Bu durum, yapıların depreme karşı dayanıklılığında yalnızca inşa tarihlerinin değil, kullanılan malzemelerin, yapım tekniklerinin, taşıyıcı sistemlerin ve sonradan yapılan müdahalelerin de önemli olduğunu düşündürdü.

Elbette yalnızca dışarıdan yaptığımız gözlemle ana binanın taşıyıcı sisteminin hasarsız olduğunu veya eklentinin neden hasar gördüğünü söylemek mümkün değil. Bunun için teknik bir inceleme gerekiyor. Ancak gördüğümüz örnek, tarihsel yapılara yapılan eklemelerin niteliği ve bu yapıların korunmasında mühendislik değerlendirmelerinin önemi üzerine düşünmemize neden oldu.

Saint Joseph Şifa Yurdu/Eski Antakya Devlet Hastanesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Saint Joseph Şifa Yurdu/Eski Antakya Devlet Hastanesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Antakya'da bizi en çok düşündüren konulardan biri de kentin tarihsel ve kültürel kimliğiydi. Farklı dinlerin, mezheplerin ve kültürlerin yüzyıllar boyunca bir arada yaşadığı bu kentte, mahallelerin ve sokakların yalnızca fiziksel mekânlar olmadığını gördük. Bunlar Antakya halklarının kuşaklar boyunca yaşadıkları yerlerde oluşan kadim kültür be kentin belleğiydi ve her kepçe darbesi bu birlikte yaşama biçimlerine ve kentin belleğine vuruluyordu.

Antakya'da dolaşırken gördüğümüz, yalnızca depremin yıktığı bir kentin yeniden inşa edilmesi değildi. Kentin sokakları, mahalleleri, kamusal alanları ve gündelik yaşamı da yeniden biçimleniyordu. Bir yanda yükselen TOKİ blokları, diğer yanda hâlâ çözülememiş barınma sorunları, altyapı eksiklikleri, toz ve hafriyat kamyonları... Tarihsel Antakya'nın yerini giderek başka bir kent alıyordu: AnTOKİa.

Affan Mahallesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Bu dönüşümün en çarpıcı yanlarından biri, mülkiyet hakkını koruma çabalarının aldığı biçimdi. Hasarlı yapıların üzerinde sprey boyayla yazılmış "Mahkemelik", "Mahkeme kararı var" gibi uyarılardı.

Depremden önce tapu, hukuk ve kamu güvencesiyle korunduğu varsayılan mülkiyet, şimdi bir duvara yazılmış birkaç sözcüğün koruyuculuğuna bırakılmış gibiydi. Mülkiyet savunmasının son kalesi sprey boyaydı! Üstelik bu yazılar yalnızca özel mülkiyeti değil, Antakya'nın tarihsel yapılarını, belleğini ve geçmişle kurduğu bağı da koruma çabasının bir parçasıydı.

Affan Mahallesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Antakya ziyaretimiz boyunca zaman zaman kendimizi turist gibi hissedip mahcup olduğumuz anlar da oldu. İnsanların böylesine güç koşullarda yaşadığı bir kentte dolaşmak, fotoğraf çekmek, yerel yemekleri tatmak garip bir duygu yaratıyordu. Öte yandan Antakya'nın yeniden o eski çekiciliğine geri dönmesi de gerekiyordu. Turizm, deprem öncesinde olduğu gibi yeniden insanların geçim kaynağına dönüşmeli, kentin ekonomik yaşamını canlandırmalı, burada kalan ve yaşamını yeniden kurmaya çalışan insanlar için bir şeylerin tanıdık ve bildik normale döndüğünü onlara göstermesi gerekliydi. Gerekliydi de acaba bu gereklilik biz oradayken düzenlenen gastronomi etkinliğindeki gibi mi olmalıydı? Sağlık ve hijyen koşulları iyileştirilmeden, altyapı sorunları çözülmeden ve geçici barınma koşulları kalıcı çözümlere dönüştürülmeden yürütülen tanıtım faaliyetlerinin, kent sakinlerinin öncelikli gereksinimleriyle çeliştiği aşikardı. Antakya'dan ayrılırken aklımızda iki düşünce vardı: İnsanların sağlıklı koşullarda yaşayabilmesi için temel kamusal hizmetlerin gecikmeden iyileştirilmesi gerekiyordu. Ancak kentin ekonomik ve kültürel yaşamının yeniden canlanması da ertelenemezdi. Sorun, turizmin yeniden başlaması değil, kentin yeniden canlanmasının hangi önceliklerle ve kimlerin gereksinimleri gözetilerek gerçekleştirildiğiydi.

Gördüklerimiz ve dinlediklerimiz, Antakya'nın yeniden yapılanmasının birbirinden ayrı düşünülemeyecek pek çok yönü olduğunu gösterdi. Konutlar, yollar, hastaneler, parklar, tarihsel yapılar ve işyerleri yeniden yapılabilir. Ancak bir kentin yaşamını yeniden kurmak, bunların ötesinde bir çaba gerektiriyor. İnsanların yaşadıkları yerde kalabilmeleri, sağlık hizmetlerine erişebilmeleri, komşuluk ilişkilerini sürdürebilmeleri, geçimlerini sağlayabilmeleri ve kendilerini yeniden o kente ait hissedebilmeleri de gerekiyor.

Antakya'dan ayrılırken aklımızda kalan soru, kaç konutun yapıldığı veya kaç kilometre yolun tamamlandığından daha fazlasıyla ilgiliydi: Antakya yeniden inşa ediliyordu, ama Antakyalıların yaşamı da yeniden kurulabiliyor muydu?

Hatay'dan Geriye Kalanlar: Gördüklerim, Dinlediklerim ve Hissettiklerim

Cuma YILDIRIM
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Hatay'dan döndüğümün ertesi günü derse girdim. Öğrencilerime üç gün boyunca gördüklerimi, dinlediklerimi ve yaşadıklarımı anlatmak istedim. Ancak anlatmaya başladığımda bunun hiç de kolay olmadığını fark ettim. Bazı olayları aktarırken boğazım düğümlendi. Birkaç kez konuşmakta zorlandım. Öğrencilerim de bunun farkındaydı. O an anladım ki Hatay'dan yalnızca yeni bilgiler ve gözlemlerle dönmemiştim. Orada dinlediğim insanların hikâyeleri, gördüğüm yerler ve yaşadığım duygular da benimle birlikte gelmişti.

Kamu yönetimi alanında çalışan ve saha araştırmalarına önem veren bir akademisyen olarak bugüne kadar farklı yerlerde pek çok görüşme yaptım. İnsanların sorunlarını, kamu kurumlarının çalışmalarını ve uygulanan politikaları yerinde inceleme fırsatım oldu. Ancak Hatay'daki deneyimim bunlardan farklıydı. Çünkü bu kez karşılaştığım insanların anlattıkları yalnızca araştırdığımız bir konunun parçası değildi. Her anlatının arkasında kaybedilmiş bir yakın, yarım kalmış bir hayat, terk edilmek zorunda kalınmış bir ev veya yeniden kurulmaya çalışılan bir yaşam vardı.

Kamu Yönetimi Derneği'nin düzenlediği *Afet Sonrası Toparlanma ve Kamu Yönetimi: Sahaya Dayalı Öğrenme Çalıştayı*'na katılmak benim için bu açıdan çok değerliydi. Türkiye'nin farklı üniversitelerinden gelen meslektaşlarımla birlikte aynı yerleri görmek, aynı insanları dinlemek ve sonrasında gördüklerimiz üzerine konuşmak, bu deneyimi daha da anlamlı kıldı. Hepimizin farklı çalışma alanları ve ilgileri vardı. Aynı olaya bakarken farklı ayrıntıları fark ediyor, birbirimizin gözden kaçırdığı noktaları tamamlıyorduk. Bazen bir arkadaşımızın yaptığı değerlendirme, az önce gördüğümüz bir olaya başka bir açıdan bakmamızı sağlıyordu. Birlikte öğrenmenin ne kadar değerli olduğunu bu üç gün boyunca bir kez daha hissettim.

Hatay'da beni en fazla etkileyen görüşmelerden biri Armutlu Mahallesi muhtarıyla yaptığımız görüşmeydi. Muhtarın yanına oturduğumuz andan itibaren telefonu neredeyse hiç susmadı. Bir yandan bizim sorularımızı yanıtlıyor, diğer yandan mahalle sakinlerinin sorunlarıyla ilgileniyordu. Telefonun her çalışında başka bir sorun gündeme geliyordu. Kimi yardım istiyor, kimi bir ihtiyacını iletiyor, kimi de çözüm bekleyen bir mesele için kendisine ulaşıyordu.

Muhtarın anlattıklarını dinlerken mahalle sakinlerinin ona ne kadar güvendiğini fark ettim. Özellikle engelli, yaşlı, bakıma ve yardıma muhtaç insanların sorunlarının çözümü için

kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla sürekli iletişim hâlinde olduğunu anlattı. İnsanlar bir sorunla karşılaştıklarında ilk olarak ona başvuruyordu. Mahalle sakinleri açısından muhtar, yalnızca seçilmiş bir temsilci değil, zor zamanlarında ulaşabildikleri ve yardım bekledikleri biriydi.

Açıkçası bu görüşme, muhtarlık biriminin kamu yönetimindeki yerini yeniden düşünmeme neden oldu. Bazen kamu yönetimini büyük kurumlar, merkezî teşkilatlar ve kapsamlı politikalar üzerinden değerlendiriyoruz. Oysa insanların gündelik yaşamlarında karşılaştıkları sorunların çözümünde muhtarlık biriminin ne kadar önemli olabildiğini orada gördüm. Muhtarın telefonu hiç susmuyordu; çünkü mahallenin sorunları da bitmiyordu.

Armutlu Mahallesi Muhtarı Cüneyt Öfkeli'yle, Defne (22 Ekim 2026)

Görüşmenin ardından muhtarla birlikte rezerv alan ilan edilen bölgeleri gezdik. Yeni TOKİ konutlarının yapıldığı alanları gördük. Muhtar, bazı konutların tamamlanmasına rağmen henüz yerleşimin başlamadığını anlattı. Diğer taraftan mahalle sakinlerinin bir bölümünün kendi arsalarının rezerv alan kapsamına alınmasını istemediğini, kendi imkânlarıyla evlerini yeniden yaparak eski mahallelerinde yaşamaya devam etmek istediklerini söyledi. Bu talepleri ilgili kurumlara ilettiğini ve olumlu sonuç aldıklarını belirtti.

Bu anlatım benim için oldukça önemliydi. Çünkü insanlar yalnızca bir ev istemiyordu. Alıştıkları mahallede, tanıdıkları insanlarla, yıllardır sürdürdükleri yaşamın içinde kalmak istiyorlardı. Onlar için evin bulunduğu yer, komşuları, sokakları ve geçmişleri de en az evin kendisi kadar önemliydi. Deprem sonrasında güvenli konutların yapılması elbette gerekliydi. Ancak insanların kendi yaşamlarına ilişkin beklentilerinin de dikkate alınması gerektiğini orada daha iyi anladım.

Muhtar bize bazı yeni inşaatları da gösterdi. Bir yapının saçaklarının uzunluğuna, duvar ile tavan arasındaki boşluklara ve kullanılan dolgu malzemelerine dikkat çekti. Depremde özellikle duvar yıkılmaları nedeniyle insanların hayatını kaybettiğini anlattı. Yeni yapılan

binalarda da benzer sorunlarla karşılaşılabileceğine ilişkin kaygılarını dile getirdi. Elbette gördüğümüz yapılar hakkında teknik bir değerlendirme yapabilecek durumda değildik. Ancak bu kadar büyük bir felaketin ardından yeni yapılan binalara ilişkin benzer kaygıların dile getirilmesi bile insanı düşündürüyordu. Muhtarın yaşananlardan yeterince ders çıkarılıp çıkarılmadığını sorgulaması aklımda kaldı.

Armutlu Mahallesi'nden sonra Mustafa Kemal Üniversitesine gittik. Rektör Prof. Dr. Veysel Eren ile gerçekleştirdiğimiz görüşme benim için unutulması güç bir deneyimdi. Veysel Hoca, deprem anında ve sonrasında üniversitenin nasıl büyük bir sorumluluk üstlendiğini anlattı. Üniversite, o günlerde yalnızca eğitim veren bir kurum olmaktan çıkmış; barınma, beslenme, sağlık hizmetleri ve koordinasyon çalışmalarının yürütüldüğü önemli bir merkeze dönüşmüştü. Ancak beni asıl etkileyen, bütün bunların hangi koşullar altında gerçekleştirildiğini dinlemek oldu.

Rektör de Hataylıydı ve depremi bizzat yaşamıştı. Üniversitede birlikte çalıştığı yöneticilerden, akademisyenlerden, çalışanlardan ve öğrencilerden hayatını kaybedenler olmuştu. Kendi ailesi de depremden etkilenmişti. Gün boyunca üniversitenin sorunlarıyla ilgilendiğini, akşamları ise ailesine ulaşmaya ve yakınlarının durumunu öğrenmeye çalıştığını anlattı. Bunu dinlerken ne hissettiğimi anlatmak kolay değil. Bir insanın kendi ailesi ve yakınları için endişelenirken aynı zamanda binlerce insanı ilgilendiren sorunlarla uğraşmak zorunda kalması gerçekten çok ağır bir durum. Üstelik birlikte çalıştığı insanları ve öğrencilerini de kaybetmişti. Buna rağmen üniversitenin faaliyetlerini sürdürmek, ihtiyaçları karşılamak ve eğitimin devamını sağlamak için çaba göstermişlerdi.

O an kamu kurumlarında görev yapan insanların da afetin mağduru olabileceğini, onların da aileleri, kayıpları ve acıları bulunduğunu düşündüm. Bir kurumun yürüttüğü çalışmaları değerlendirirken bazen o çalışmaların arkasındaki insanların neler yaşadığını yeterince göremeyebiliyoruz. Rektörün anlattıkları bana bunu hatırlattı.

Ardından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümündeki meslektaşlarımızla buluştuk. Bölümdeki akademisyenler ve fakülte yönetimi bizi büyük bir içtenlikle karşıladı. Bizi gördüklerine gerçekten sevinmişlerdi. Ancak görüşme ilerledikçe yaşadıklarını dinlemek hepimiz için zorlaştı. Bazı hocalarımız depremden sonra konteyner kentlerde yaşamış, bazıları ise hâlâ konteynerlerde yaşamaya devam ediyordu. Herkesin anlatacak bir hikâyesi vardı.

Bizi görmekten mutlu olduklarını söylediler. Derneğimize teşekkür ettiler. Ben ise bir taraftan bu buluşmanın değerini hissederken diğer taraftan daha önce neden gelemediğimizi düşündüm. Belki de bu ziyaret çok daha önce yapılmalıydı. Meslektaşlarımızın yaşadıkları bütün güçlüklere rağmen derslerini, araştırmalarını ve akademik faaliyetlerini sürdürmeye çalışmaları beni çok etkiledi. Görüşmenin sonunda birlikte bir hatıra fotoğrafı çektirdik. Oradan ayrılırken içimde hem bir yakınlık hem de tarif etmekte zorlandığım bir hüzün vardı.

İlk günün ardından Arsuz'a dönerken yol boyunca gördüklerimizi konuştuk. Antakya ile Arsuz arasında Belen üzerinden geçiyorduk. Bölgedeki ulaşım imkânlarının sınırlılığı, yolların durumu ve devam eden çalışmalar dikkatimizi çekti. Deprem sırasında ulaşımda yaşanan güçlüklerin müdahaleyi nasıl etkilediğine ilişkin anlatıları da hatırladım. Antakya içinde bir yerden başka bir yere ulaşmak bile zaman zaman güçleşiyordu. Bazı yollar bozuktu, güzergâhlar değişmişti ve navigasyon uygulamaları her zaman yardımcı olamıyordu.

Kentte nereye baksak devam eden bir çalışma vardı. Bir yanda yeni konutlar yükseliyor, diğer yanda altyapı çalışmaları sürüyordu. Bu kadar büyük bir yıkımın ardından yeniden yapılanmanın ne kadar zor olduğunu görmek mümkündü. Ancak aynı zamanda insanların bütün bu çalışmaların ortasında gündelik yaşamlarını sürdürmek zorunda olduklarını da düşünüyordum. Biz birkaç gün boyunca bu yolları kullandık. Orada yaşayan insanlar ise her gün aynı koşullarla karşılaşıyordu.

Antakya'ya yeniden geldiğimizde Kemal Arıbaş ve Serdal Kanuncu ile bir araya geldik. Önce Antakya'nın geçmişi, deprem sonrasında yaşananlar ve yeniden yapılanma sürecindeki sorunlar hakkında değerlendirmelerini dinledik. Ardından tarihî Antakya'nın sokaklarında yürüdük. Bu gezi benim için çok farklıydı. Dar sokaklarda yürürken sanki yalnızca bir kenti değil, onun geçmişini de görmeye çalışıyorduk. Antakya'nın tarihî evleri, sokakları ve ibadet mekânları, bu topraklarda ne kadar köklü bir yaşamın bulunduğunu hatırlatıyordu. Depremde yıkılan yapıların yerinde kimi zaman boş alanlar, kimi zaman enkazdan geriye kalan parçalar vardı.

Antakya (23 Ekim 2026)

Yürürken yerde eski bir yapıdan kalmış olduğunu düşündüğüm bir taş parçası buldum. Görünüşü bana 1800'lü yıllardan kalmış olabileceğini düşündürdü. Bunun gerçekten hangi döneme ait olduğunu bilmiyorum. Ancak o taşı elime aldığımda, burada yalnızca evlerin değil, geçmişten bugüne ulaşmış pek çok hatıranın da zarar gördüğünü hissettim. Enkazın büyük ölçüde kaldırılmış olması, kaybolan tarihî dokuyu düşününce beni üzdü.

Gezi sırasında en fazla dikkatimi çeken yerlerden biri, bir ziyaret[4] ile caminin yan yana, bir kilisenin ise hemen karşılarında bulunduğu alandı. Bu görüntü karşısında bir süre durup düşündüm. Farklı inançlara ve kültürlere sahip insanlar, aynı mahallede, birbirlerine bu kadar yakın yaşamışlardı. Antakya'yı özel kılan özelliklerden birinin de bu olduğunu düşündüm.

Nakipoğlu Camii, Antakya (23 Ekim 2026)

Sonra bu mahallelerde yaşayan insanların başka yerlere taşınmak zorunda kalma ihtimallerini dinledik. Kemal Arıbaş ve Serdal Kanuncu, rezerv ve riskli alan uygulamalarını, mülkiyetle ilgili sorunları ve bazı mahalle sakinlerinin eski evlerinden oldukça uzaktaki TOKİ konutlarına yönlendirilmesine ilişkin kaygılarını anlattılar. Kimi aileler için 20–30 kilometre uzaklıktaki bir konuta taşınmak, yalnızca adres değiştirmek anlamına gelmiyordu. Yıllardır

[4] Hatay'da özellikle Arap Aleviliği (Nusayrilik) geleneğinde, kutsal kabul edilen ve dua, ibadet veya adak amacıyla gidilen, çoğunlukla dinî şahsiyetlerle ilişkilendirilen mekânlara verilen ad.

yaşadıkları sokaklardan, komşularından ve alıştıkları çevreden ayrılmak anlamına da gelebilirdi.

Bu noktada kendime şu soruyu sordum: İnsanların evlerini yeniden yaparken onların geçmişleriyle kurdukları bağı da koruyabilir miyiz?

Antakya'nın farklı bölgelerinde yıkımın aynı düzeyde olmadığını da gördük. Dağ yamaçlarındaki bazı tarihî yapılar ayakta kalmışken Asi Nehri çevresindeki bazı alanlarda çok ağır bir yıkımın izleri vardı. Bu farklılığın nedenlerini yalnızca gördüklerimize bakarak açıklayamayız. Ancak kentte yürürken bu durumun nedenlerini merak etmemek de mümkün değildi.

Habibi Neccar Dağı Etekleri, Antakya (23 Ekim 2026)

Çalıştay kapsamında Mileyha, Defne ve Samandağ çevresini de ziyaret ettik. Mileyha'da deprem sonrasında ortaya çıkan molozların bazı alanlara döküldüğüne ilişkin anlatılar dinledik. Bu durum, yıkılan binalardan geriye kalan malzemelerin nereye taşındığı, nasıl yönetildiği ve doğal çevrenin nasıl korunduğu sorularını aklıma getirdi.

Samandağ çevresindeki gezimizde Musa Dağı'nı ve Hızır inancıyla ilişkilendirilen yerleri gördük. Hatay'ın yalnızca Antakya'dan ibaret olmadığını, farklı inançların, kültürlerin ve tarihsel anlatıların bu coğrafyanın pek çok yerinde yaşamaya devam ettiğini bir kez daha fark ettim.

İlçe merkezlerinde karşılaştığımız bazı insanlar da hafızamda kaldı. Yanımıza gelip bir şeyler anlatmaya çalışan, ancak ne söylemek istediklerini tam olarak anlayamadığımız kişiler oldu. Çevredeki bazı insanlar, bu kişilerin deprem öncesinde farklı bir durumda olduklarını,

yaşadıkları olaylardan sonra davranışlarının değiştiğini söylediler. Elbette birkaç dakikalık karşılaşmadan hareketle kimsenin ruhsal durumu hakkında bir değerlendirme yapmak doğru olmaz. Ancak dinlediğimiz bu anlatılar, depremin insanlarda bıraktığı izlerin yalnızca fiziksel kayıplarla sınırlı olmadığını yeniden düşündürdü.

Hatay'da beni etkileyen bir başka şey de insanların yaşadıklarını anlatma isteğiydi. Görüştüğümüz pek çok kişi sorularımıza içtenlikle yanıt verdi. Bazen hiç tanımadığımız insanlar bize yaşadıkları güçlükleri anlattı. Kimi zaman bir evin, kimi zaman bir mahallenin, kimi zaman da kaybettikleri yakınlarının hikâyesini dinledik. Bu anlatıların her biri, gördüğümüz yerleri daha iyi anlamamızı sağladı.

Bütün bunları değerlendirirken dikkatli ve sorumlu bir dil kullanmamız gerektiğine inanıyorum. Deprem sonrasında yürütülen yeniden yapılanma çalışmalarının büyüklüğünü, kamu kurumlarının üstlendikleri sorumlulukları ve bu süreçte emek veren insanların çabalarını görmezden gelmek doğru olmaz. Hatay'da çok büyük bir yıkım yaşandı ve bunun ardından çok kapsamlı çalışmalar yürütülüyor. Ancak aynı şekilde, orada yaşayan insanların dile getirdiği sorunları ve devam eden ihtiyaçları da görmezden gelemeyiz.

Benim için önemli olan, yapılan çalışmaları ve karşılaşılan sorunları birlikte değerlendirebilmek. Bir kurumun yaptığı hizmeti takdir etmek, eksiklikleri dile getirmeye engel değildir. Aynı şekilde sahada karşılaşılan bir sorunu anlatmak da yapılan bütün çalışmaları değersizleştirmek anlamına gelmez. Bir akademisyen olarak bu dengeyi korumanın önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü orada yaşayan insanların deneyimleri, herhangi bir tartışmanın malzemesi olmaktan çok daha değerlidir.

Hatay'daki üç günün bana kazandırdığı en önemli şeylerden biri de meslektaşlarımla birlikte düşünme fırsatıydı. Farklı üniversitelerden gelen hocalarımızla aynı sofrayı paylaşmak, yolculuk yapmak, saha ziyaretlerinde bulunmak ve akşamları gün boyunca gördüklerimiz üzerine konuşmak çok kıymetliydi. Herkesin farklı bir bakış açısı vardı. Benim dikkatimi çeken bir konu başka bir arkadaşımın gözünden farklı görünebiliyordu. Bazen bir arkadaşımızın sorusu, üzerinde hiç düşünmediğimiz bir meseleyi gündemimize taşıyordu.

Bu nedenle çalıştayın yalnızca bilimsel sunumlardan veya saha ziyaretlerinden oluşmadığını düşünüyorum. Birbirimizi dinledik, birbirimizden öğrendik ve farklı düşüncelerimizi ortak bir zeminde buluşturmaya çalıştık. Kamu yönetimi gibi insan yaşamının pek çok alanıyla ilgili bir disiplinde bu tür buluşmaların çok değerli olduğuna inanıyorum.

Saha araştırmalarına zaten önem veren biriyim. Ancak Hatay'dan sonra sahada bulunmanın değerini bir kez daha anladım. Bir raporda okuduğumuz bilgi ile o bilgiyi yaşayan bir insandan dinlemek aynı şey değil. Bir mahallenin sorunlarını anlatan metni okumakla, o mahallenin muhtarının hiç susmayan telefonuna tanık olmak aynı şey değil. Bir üniversitenin deprem sonrasında yürüttüğü çalışmaları öğrenmekle, bu çalışmaları kendi ailesinin ve

meslektaşlarının kayıpları arasında sürdürmeye çalışan bir yöneticiyi dinlemek de aynı şey değil.

Hatay'dan ayrılırken aklımda çok sayıda soru vardı. İnsanların yalnızca güvenli konutlara değil, yeniden güvenle yaşayabilecekleri mahallelere kavuşmaları nasıl sağlanabilir? Afet sonrasında muhtarlık birimleri ve yerel topluluklar karar süreçlerine nasıl daha fazla katılabilir? Kamu kurumlarının yaptığı çalışmalar insanların gündelik yaşamlarına ne ölçüde karşılık verebiliyor? Bir kentin tarihî ve kültürel dokusu yeniden yapılanma sırasında nasıl korunabilir? Ve belki de en önemlisi, afetin üzerinden yıllar geçtikten sonra insanların yaşamlarının gerçekten toparlandığını nasıl anlayabiliriz?

Hatay bana bir kez daha şunu öğretti: Kamu yönetimini anlamak için bazen kurumların kapısından çıkıp insanların yaşadığı sokaklara gitmek, onları dinlemek ve gördüklerimiz üzerine birlikte düşünmek gerekiyor.

Affan Mahallesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Hatay’da Afet Sonrası Saha Çalıştayı: Gözlemler

Ezgi SEÇKİNER BİNGÖL
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

2023 Şubat depremlerinin üzerinden üç yıl geçtikten sonra kentin mevcut durumunu, toparlanma ve iyileştirme çalışmalarını gözlemlemek amacıyla Hatay’daydık. Dernek üyeleri olarak her birimiz için yeni bir deneyim olacaktı. Bir yandan heyecanlı diğer yandan bir şekilde ihtiyatlıydık.

İlk gün Armutlu Mahallesi Muhtarı Cüneyt Öfkeli Bey ile görüştük. Muhtar, kenti ve mahallesini yakından takip eden, yerel sorunlara hâkim ve ilgili biriydi. Akıcı bir üslupla deprem sonrasında Hatay’ın ve yerel sakinlerin karşı karşıya kaldığı sorunları aktardı. Barınma sorununa ve yeni yapılan konutların dağıtımında yaşanan güçlüklere değindi. Toplu konut üretiminde yerel paydaşlarla yeterli istişarenin yapılmamasına, hızlı konut üretiminin beraberinde getirdiği altyapı sorunlarına ve konutların hak sahiplerine tahsisinde ortaya çıkan mülkiyet ve hak uyuşmazlıklarına dikkat çekti.

Armutlu Mahallesi, Defne (22 Ekim 2026)

İnşaatı devam eden konutların bulunduğu sokaklarda dolaşırken yerel sakinlerle sohbet etme fırsatı bulduk. Dinlediklerimiz, yeniden inşa sürecinde sosyolojik boyutun önemini öne çıkarmaktaydı. Fiziksel yeniden yapılanmanın toplumsal gerçekliklerden bağımsız ele alınamayacağını; aile apartmanlarında yaşayanların yeni konutlara yerleştirilmesinden mahalle kültürünün korunmasına kadar pek çok meselenin planlama sürecine dahil edilmesi gerektiğini gördük. Art arda dizili binaların arasında gezerken gözlerimiz yeşil alan ve sosyal donatı aradı.

Özellikle alt gelir gruplarının afetlerden çok daha derin ve uzun süreli biçimde etkilendiğini gördük. Sosyoekonomik ve sınıfsal farklılıkların yeniden inşa sürecinde dikkate alınması, kırılgan grupları önceleyen kapsayıcı bir yaklaşım gerektiği açıktı. TOKİ, görüşmelerde belki de söylemsel olarak en çok dile getirilen sözcüktü. TOKİ konut dağıtımında dezavantajlı gruplar da bu anahtar sözcüklerden biriydi.

Şantiye alanında dolaşırken yanımıza gelen bazı yerel sakinlerin, bizimle sohbet etme ve yaşadıklarını anlatma istekleri vardı. Bir mahalle sakininin, kaybettiği yakınına ilişkin acısını paylaşırken kurduğu şu cümle zihnime kazındı: "Evim sağlamdı, yıkılmadı ama bir duvar ustası tek bir duvarı yaparken ıskalamış ve oğlum o odadaydı." Bu ifade, inşaat faaliyetlerinin ne denli büyük bir sorumluluk gerektirdiğini, yapı güvenliğinin ayrıntısına kadar titizlikle ele alınması ve denetim süreçlerinde hiçbir zafiyete izin verilmemesi gerektiğini acı bir biçimde hatırlattı.

İlk gün öğleden sonra Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Veysel Eren'i ziyaret ettik. Veysel Hoca bizi son derece nazik ve misafirperver bir tutumla ağırladı. Kendisiyle yaptığımız görüşme, afet müdahalesi ve sonrasındaki iyileştirme sürecinde üniversitenin kent yaşamında ne kadar önemli ve etkin bir rol üstlendiğini gösterdi. Üniversite, enkaz kaldırma çalışmalarından ihtiyaç ve kaynakların eşleştirilmesine, yerel aktörler arasındaki iletişimin sağlanmasından sosyo-psikolojik iyileşmeye, dijital eğitimin sürdürülmesinden sosyal yardımların dağıtımına ve fiziksel iyileştirme faaliyetlerine kadar pek çok alanda sorumluluk üstlenmişti.

Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörlüğü, Antakya (22 Ekim 2026)

Görüşmede öne çıkan bir diğer konu, kriz yönetiminde kamu yöneticilerinin kişisel nitelikleri ve karar alma kapasitesiydi. Afet anında soğukkanlılığını koruyabilen, hızlı ve yerinde kararlar alabilen yöneticilerin varlığının önemini gördük. Validen belediye başkanına, üst düzey kamu yöneticilerinden akademisyenlere kadar çok sayıda kamu görevlisinin aynı zamanda depremzede olması, kurumsal kapasite ve insan kaynağı açısından önemli bir boşluk

yaratmıştı. Bu ise gelecekte yaşanabilecek benzer krizlerde kamu kurumlarında meydana gelebilecek aksamalar karşısında nasıl hazırlıklı olabileceği sorularını sormamızı sağladı. Hatay'ın afet risk azaltma planları ve kentsel dirençliliği güçlendirmeye yönelik eylem planları bakımından hangi aşamada olduğunu anlamaya çalışırken, kentin henüz toparlanma sorunlarıyla mücadele ettiğini gördük.

Rektörlük ziyaretimizin ardından bizi kadim bir misafirperverlik ve içtenlikle karşılayan Kamu Yönetimi Bölümü'ndeki meslektaşlarımızla bir araya geldik. Bölüm Başkanı Prof. Dr. Murat Tek'in yaşanan felaketin boyutlarını anlatması hepimizi etkiledi. Görüşme süresince şaşkınlık, üzüntü ve bir ölçüde geç kalmışlık hissi yaşadık. Anlatılanlardan barınma sorununun yalnızca alt gelir gruplarını değil, orta ve üst gelir gruplarını da önemli ölçüde etkilediğini anladık. Evlerini kaybeden doktorların ve akademisyenlerin yeni konutlara geçiş süreçlerinde hukuki ve yapısal pek çok sorunla karşı karşıya kaldıklarını öğrendik. Hatay'da afet sonrası barınma sorununun toplumsal sınıflar arasında farklı biçimlerde deneyimlendiğini ve geniş kesimleri etkileyen temel bir problem olduğunu gördük.

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Elemanlarıyla (22 Ekim 2026)

İkinci gün iki sivil toplum kuruluşu temsilcisiyle, Dr. Serdal Kanuncu ve Kemal Arıbaş ile görüştük. Tıp hekimi olan Serdal Bey, görüşmeye hazırlıklı gelmişti ve uzun bir sunum yaptı. Öncelikle hava kirliliği ve barınma sorununun henüz çözüme kavuşturulamayan temel sorunlar arasında yer aldığını belirtti. Toparlanma sürecinde yerel halkın önemli bir bölümünün rehabilitasyon hizmetlerinden ve yeterli psikolojik destekten yararlanamadığını ifade etti. Hak kayıpları ve mülkiyet sorunlarına, büyük tonajlı araçların trafikte neden olduğu kazalara, yaralanmalara ve can kayıplarına; devam eden altyapı çalışmalarına, inşaat faaliyetleri ve trafik yoğunluğunun yarattığı sorunlara değindi. İnsanların sosyalleşebileceği alanların yeniden inşa edildiğini, ancak kentte alt grupların bu alanlara ulaşmasının sınırlı olduğu ifade etti. Bunu biraz

açmasını istedim. Yeniden inşada kafe ve restoranların daha çok özel sektör tarafından açıldığını ve kafelerin restoranların fiyatlarının yüksek olmasından sebep orta ve alt sınıfın bu olanaklara erişemediğini aktardı. Bu veri, literatürde iyileştirme aşamasında toplumsal sınıf farklılıklarına değinen çeşitli araştırmaların bulgularıyla örtüşmekteydi.[5]

Serdal Bey'in söyledikleri arasında beni en çok etkileyen konu, afet müdahalesi ve sonrasındaki süreçte sivil toplum kuruluşlarının rolüne ilişkin değerlendirmeleriydi. Depremin hemen ardından sahada faaliyet gösteren çok sayıda sivil toplum kuruluşunun zamanla bölgeden ayrıldığını ve geride kalan yerel sakinlerin kendilerini yalnız hissettiklerini dile getirdi. Kemal Bey'in ve daha önce muhtarın aktardıkları da bunu destekler nitelikteydi. Görüşmelerden edindiğimiz izlenim, Hatay'da bugün aktif olarak faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sayısının sınırlı olduğu ve mevcut kuruluşlarla kamu kurumları arasındaki etkileşimin yeterince güçlü olmadığı yönündeydi. Bu ise yerel kurumsal kapasitenin ve sivil toplum müdahale kapasitesinin kırılgan olduğunu ve güçlendirilmesi gerektiğini düşündürdü. Bunun öncesinde afetlere yönelik hukuki çerçevenin ve imar mevzuatının tekrar gözden geçirilmesi gerektiği, risk yönetimine ilişkin yönetim zihniyetinde bir dönüşüm olması gerektiği gibi daha önce mevcut literatürde de dile getirilen sonuçlarla örtüşen kanılara vardım. Diğer taraftan belirtilen bu hususların sahada uzun soluklu çalışmalarla, belki de birkaç kuşak kültürel dönüşümle iyileşebileceği gerçeği arka planda duruyordu.

Üçüncü gün dernek hocalarımızla saha gözlemlerimizi akademik çalışmalarımızla birlikte tartıştık. Konuşmalarımız her ne kadar akademik çerçeveden gözlemlerimizi aktarmak şeklinde olsa da hepimiz insani olarak karmaşık hislerle ve kafamızı toplamaya çalışarak bunu yaptık, karmaşık sorunlara kamu yönetimi çerçevesinden bakmaya çalışıyorduk. Sahadaki gerçek ile teori ve kuramlar arasındaki mesafeyi görmek ise zihnimde gerilimler yaratmıştı.

Son dönem akademik araştırmalarda afet sonrası toparlanmanın yalnızca fiziksel ve ekonomik iyileşmeyle sınırlı olmadığı; toplulukların afetlere ilişkin algılarının, toparlanmaya duyulan inancın, yöneticilere duydukları güvenin ve olumlu beklentilerinin de bu süreçte belirleyici olduğu vurgulanmaktadır.[6] Hatay'da karşılaştığımız sorunlar, henüz aşılması gereken çok sayıda güçlük bulunduğunu gösteriyordu. Diğer taraftan insanların yaşadıklarını

---

[5] Chandrasekhar, D. (2012). Digging deeper: Participation and nonparticipation in post-disaster community recovery. *Community Development*, 43(5), 614–629.
Oyama, A. C., Lahournat, F., & Sayama, T. (2026). Exclusion as a defining feature of post-disaster recovery: Key perspectives from Brazil. *International Journal of Disaster Risk Science*, 17(1), 1–15.

[6] Abderhalden, J. M., Scolobig, A., Stoffel, M., Lachmann, J. T. H., & Calvello, M. (2025). Barriers and enablers to stakeholder engagement in the co-creation of disaster risk reduction solutions. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 120, Article 105381. https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2025.105381
Pyles, L., Svistova, J., Ahn, S., & Birkland, T. (2018). Citizen participation in disaster recovery projects and programmes in rural communities: A comparison of the Haiti earthquake and Hurricane Katrina. *Disasters*, 42(3), 498–518. https://doi.org/10.1111/disa.12260
Que, T., Wu, Y., Hu, S., Cai, J., Jiang, N., & Xing, H. (2022). Factors influencing public participation in community disaster mitigation activities: A comparison of model and nonmodel disaster mitigation communities. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(19), Article 12278. https://doi.org/10.3390/ijerph191912278
Shin, Y. A., & Hyun, Y. R. (2022). What matters to citizens in crisis recovery? Being listened to, action, and confidence in government. *Policy Sciences*, 55(2), 255–281. https://doi.org/10.1007/s11077-022-09454-6

anlatma, sorunlarına çözüm arama ve kentlerini yeniden kurma çabalarının bulunduğunu görmek umudun da toparlanma sürecinin bir parçası olduğunu düşündürdü.

Vakıfköy, Samandağ (24 Ekim 2026)

Hatay’dan…

Şerife Gökçen YANIK
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Hatay'a gitmeden önce Antakya'yı belgelerden tanıyordum. Çalıştay için hazırladığım “Hız ile Meşruiyet Arasında” başlıklı bildiride Resmî Gazete kararlarını, askı duyurularını, ICOMOS'un görüşünü, haber metinlerini okumuş; kimin, hangi yetkiyle ve kimi dahil ederek karar verdiğini anlamaya çalışmıştım. 719 tescilli yapı, yaklaşık 307 hektarlık riskli alan, 207 hektarlık rezerv alan… Bunlar benim için uzun süre birer sayı olarak kaldı.

Bildirinin sonuna bir sınırlılık notu düşmüştüm: belgeler, orada yaşayan insanların ne yaşadığını göremez. Bu cümlede ne kadar haklı olduğumu ancak Antakya'da anladım. “Rezerv alan” benim için bir plan terimiydi; orada bir ailenin mahallesinde kalıp kalamayacağı meselesi olarak karşıma çıktı. “Kent hafızası” da bir koruma planındaki başlık olmaktan çıkıp, birbirini tanıyan insanların yaşadığı sokaklara dönüştü.

Kamu Yönetimi Derneğinin 22–24 Ekim'de düzenlediği çalıştaya, bu yüzden biraz da bildirimi sınamak için gittim diyebilirim. Bu notlarda gezinin bir dökümünü yapmayacağım. Bildirimde üzerinde durduğum katılım, bilgi, hız ve hafıza meselelerinin sahada bana nasıl göründüğünü yazmaya çalışacağım.

Bildirimde katılımı çoğunlukla askı ve itiraz süreleri üzerinden ele almıştım. Armutlu'da işler başka türlü yürüyordu. Mahallenin bir kısmı rezerv alan sınırına karşı çıkmış, bu itiraz muhtar aracılığıyla yetkililere kadar gitmiş ve mahallelinin istediği olmuştu. Böyle bir yol hiçbir plan raporunda yazmıyordu.

Bildirimde sürecin tek yönlü olmadığını yazmıştım. Bu doğruydu; ama Armutlu'da gördüğüm, o karşılıklılığın bir kurumdan çok bir kişiye, muhtarın ısrarına ve tanıdıklarına dayandığıydı. Bu yol işe yarayabiliyor. Ne var ki her mahallenin böyle bir muhtarı yok ve kişiye bağlı bir kanalın ne zaman tıkanacağını kimse bilemez.

Sahada en çok konuştuğumuz şey bilgiydi. Sorduğumuz pek çok şeye “bilmiyoruz, böyle duyduk” diye yanıt aldık. Rezerv alan, riskli alan, hak sahipliği… İnsanların nerede oturacağını bu kavramlar belirliyor, ama bunları birine sorup net bir cevap almak kolay değil. Bazı binaların duvarlarında hâlâ sprey boyayla yazılmış hasar notları duruyordu. Antakya’da insanlar oturduğu evin, bilgisi dışında yıkılabileceği kaygısıyla ancak sprey boyalarla baş edebiliyor demek ki. Bu durum, bildirideki katılım tartışmasına bakışımı da değiştirdi. Askı ve itiraz sürelerini kısa bulmuştum, hâlâ da öyle düşünüyorum. Ama insan neye itiraz edeceğini bilmiyorsa sürenin uzunluğu pek bir şey değiştirmiyor.

Affan Mahallesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Bildirimde Olshansky, Hopkins ve Johnson'ın afet sonrasında zamanın sıkıştığını anlatan yaklaşımından yararlanmıştım: Yapım hızlanabiliyor, ama katılım ve uzlaşı aynı hızda ilerlemiyor. Antakya'da bunu gözle görmek mümkündü. Kent baştan sona bir şantiyeydi, havada hep ince bir toz vardı. İnşaat hızla ilerliyordu; fakat bitmiş bir binayla içinde yaşanan bir ev arasında hâlâ büyük bir mesafe vardı. Teslim edilen konutlarda ısınma sorunu yaşandığını, yeni yerleşimlerde sağlık ve sosyal donatıların eksik olduğunu anlattılar. Kentte kalan az sayıdaki yeşil alandan birinin mezarlık olduğunu duymak beni çok etkiledi. Bildirimin başlığına koyduğum "hız ile meşruiyet" ayrımı burada anlam kazandı. İnşaatın hızlı olması, insanların o süreci benimsediği anlamına gelmiyor. Ne yapıldığını anlamayan, kendisine sorulmadığını düşünen biri için en çabuk biten bina da ne yazık ki güven vermiyor.

Bildiriyi yazarken kent hafızasını çoğunlukla tescilli yapılar ve koruma planları üzerinden düşünmüştüm. Kemal Arıbaş ve Dr. Serdal Kanuncu'yla tarihi Antakya'yı dolaşırken bunun eksik bir bakış olduğunu fark ettim. Kemal Bey'in "Kadim Antakya" demesi aklımdan çıkmıyor. O ifadede kentin birçok dönemi ve birçok topluluğu bir arada duruyor. Bu yüzden yeniden inşada neyin korunacağına yalnızca teknik ölçütlerle karar verilemeyeceğini düşünüyorum.

Görüşmelerde sık duyduğumuz bir cümle vardı: "Mahallemi, mahalle kültürümü özleyeceğim." Bu cümle bana hafızanın binalardan çok insanlar arasında yaşadığını hatırlattı. Komşuları farklı yerlere dağılmış bir mahalle, binaları aynen yapılsa da eskisi gibi olmayabilir.

Bildiride plan raporlarındaki verilerin çoğunlukla deprem öncesi nüfusa dayandığını, planların da insanların büyük kısmı kentten ayrılmışken hazırlandığını yazmış, “Kimin için plan?” diye sormuştum. Antakya’da bu soruya bir yenisi eklendi: Kimin mahallesi, kimin hafızası? Bildirim tarihi kent merkeziyle sınırlıydı. Defne ve Samandağ'a gidince bu sınırın da yapay olduğunu gördüm; hafıza planın çizdiği alanın dışına taşıyor.

Kurtuluş Caddesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Döndükten sonra bildirimi bir kez daha okudum. Belgelerden çıkardığım temel sonuçları değiştirecek bir şey görmedim: Karar yetkisi büyük ölçüde merkezdeydi ve katılım çoğunlukla askı ve itirazla sınırlı kalmıştı. Yine de sahada, belgelerden öğrenemeyeceğim birkaç şey öğrendim.

Birincisi, katılım çoğu zaman resmî kanalların dışında, kişilerin çabasıyla işliyor. İşe yaradığı oluyor; ama arkasında kurumsal bir güvence olmadığı için herkese eşit açık değil.

İkincisi, bilgiye ulaşamayan biri için katılım kâğıt üzerinde kalıyor. Askı süresini uzatmak elbette önemli. Bence en az onun kadar önemli olan, kararların anlaşılır bir dille anlatılması ve insanların sorularını yöneltebileceği belli bir muhatabın olması.

Son olarak, yapım hızını toparlanmanın göstergesi saymamak gerekiyor. Kaç konutun bittiği önemli bir bilgi; ama o konutlarda insanların ısınıp ısınamadığı, ihtiyaç duyduğu hizmete ulaşıp ulaşamadığı da en az o kadar önemli.

Kent hafızasına bakışım da değişti. Bildiride hafızayı planın koruması gereken bir şey olarak ele almıştım. Antakya’da ise onu asıl taşıyanların o sokaklarda birlikte yaşamış insanlar

olduğunu düşünmeye başladım. Onlar dağıldıkça, en özenle onarılmış tarihi yapının da bir yanı eksik kalacak.

Bildiride hız ile meşruiyet arasındaki gerilimi belgelerden yola çıkarak tartışmıştım. Antakya'da bu gerilim, bir mahallenin bir arada kalıp kalamayacağı sorusu olarak karşımdaydı. Bundan sonra Antakya hakkında yazdıklarımda belgelerin yanında orada dinlediklerime de yer vermeye çalışacağım.

İrem Fırını, Affan Mahallesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Kadim Antakya

Serkan KORKMAZ
İzmir Büyükşehir Belediyesi

Antakya saha ziyareti sonrası, alandaki yaşanan sorunlar haricinde birçok soru belirdi zihnimde. İlk olarak depremin ya da genel olarak afetin gündelik yaşamıma, kültürel örüntüme ve hayatıma ne zaman dâhil olduğunu düşündüm. Yaşamımı düşünürken, deprem kelimesinin ilk olarak 17 Ağustos 1999 depreminden sonra hayatıma dâhil olduğunu, lise yıllarımda bu depremin ardından yaşananları televizyondan izlediğimi anımsadım. Tüpraş rafinerisinin yandığını, itfaiyecilerin yangını söndürme çalışmalarını, birçok itfaiyenin ve yurt dışından gelen arama kurtarma ekiplerinin enkazda arama kurtarma çalışmasını yaptığını haberlerden takip etmiştim. Yıllar sonra İzmir depreminde arama kurtarma çalışmalarında yer alıp ekiplerin içinde kurtarma faaliyetlerini icra ederken bu defa televizyondan bizi izliyorlardı. 1999'da ne kadar uzak olduğunu düşündüğümüz olay, bu sefer bizim yaşadığımız kentte gerçekleşmişti. Depremin gerçekleştiği anda şehir dışında olmam nedeniyle arama kurtarma faaliyetlerinde yer almak için hızlıca yola çıktım, ama göreve başlamam 7 saat sürmüştü. Bunun nedeni yola çıkmaması gereken kişilerin yola çıkıp trafiği kilitlemesiydi. Aynı durum 1999 depreminde yaşanmıştı, 21 yıl sonra yine aynı şekilde yaşanıyordu. 6 Şubat 2023 04:17 tarihinde birçok ili etkileyen depremde de Antakya ile birlikte sayamadığım kadar çok yerleşim yerinde yardıma ihtiyacı olan kişilere ulaşamadık. Hava şartları, yolların fiziksel durumu ve bölgeden haber alınamamış olmasını kahrolarak izledik yine televizyondan. Bunca yıl içinde tablo aynı şekilde mi olmalıydı? İzmir'den çıkan ilk arama kurtarma ekibi 7 Şubat'ta Osmaniye'de faaliyetine başladı. İkinci Arama kurtarma ekiplerinin Hatay'a ulaşması 8 Şubat öğleni buldu! Depremden yaklaşık 48 saat sonra sırasıyla diğer illerden ekipler gelmeye başladı.

Antakya ile bağım uzun süre önce üniversite yıllarımda ev arkadaşım ile başlamıştı. O dönemde memleketlerine olan düşkünlükleri, hemşerileri ile birbirlerine olan bağlılıklarını gıpta ederek gözlemlemiştim. Her fırsatta Antakya'yı anlatmaları kültürlerinden, yemeklerinden bahsetmeleri benim için olağanüstüydü. Yıllar içinde buralı birçok arkadaşım oldu, her birinden aynı cümleyi duyuyordum: Antakya'ya mutlaka gelmelisin. İlk ziyaretim 2012 yılında gerçekleşti. Şehir anlatılanların da ötesinde, sakinlerinin gözünden adeta sevgiyle yükselen, bambaşka tanımlaması olan bir şehirdi. Bu tanımlamayı son ziyaretimde Kemal Arıbaş'ın sözleriyle adlandırdım: **Kadim Antakya!** Geçmişin birikimi, geleceğin öngörüsü…

Antakya tarihsel süreçte birçok doğal afet ve savaşlar yaşamış ve küllerinden tekrar tekrar inşa edilmiş. Antakya'nın tarihi kalıntılarını baktığımızda bunların tıpkı şehrin sakinleri gibi rengârenk, farklı kültürlerin birleşimini resmettiğini, her birinin farklı mozaikleri oluşturan

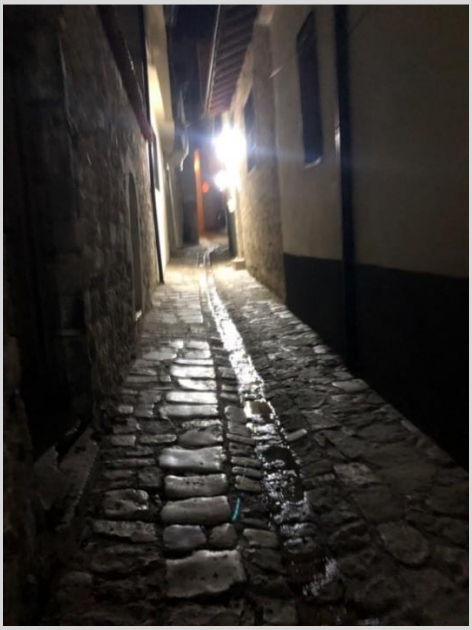
motifler olduğunu; bunlar aracılığıyla geçmişten gelen kültür birikiminin gelecek nesillere aktarıldığını görürüz.

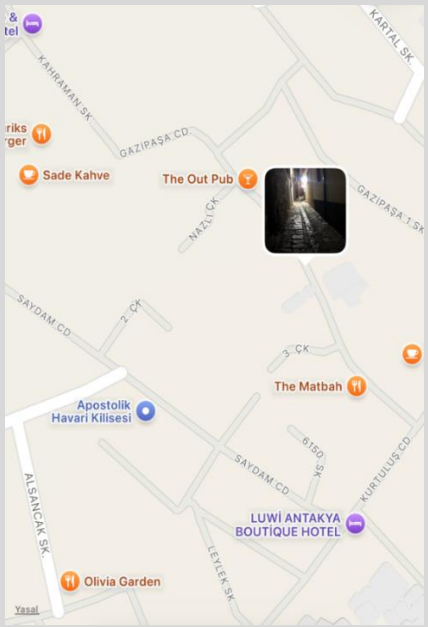

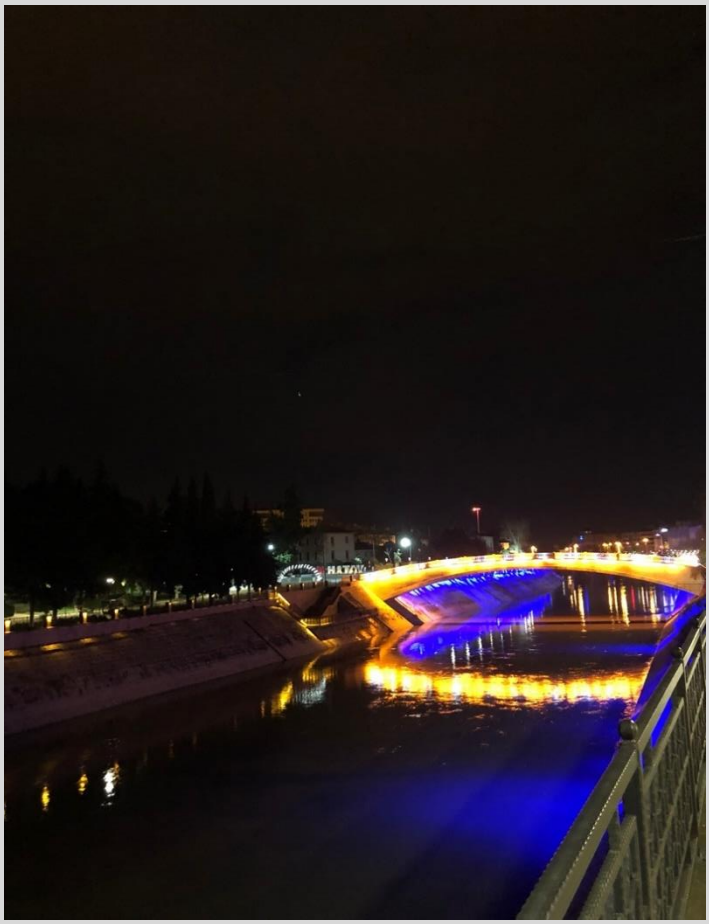
Afyon-Konya Yolu (6 Şubat 2023 16:41) *İskenderun-Antakya Yolu (8 Şubat 2023 17:30)*

2023 Antakya tarihi için bir dönüm noktası oldu. 2011 Suriye iç savaşı ile başlayan şehirdeki artan göç ve beraberindeki nüfus artışıyla kültürel değişim 2023 depremiyle fiziksel bir boyuta taşındı. Savaşın ilk yıllarında kültürel değişim gündelik yaşam içinde belirgin bir değişiklik yaratsa da 2020'li yıllarda göç edenler, Antakya yaşamına uyum sağlamışlardı. Bu nedenle 2022 yılındaki ziyaretimde şehrin en gelişmiş dönemine şahitlik etme fırsatı bulmuştum.

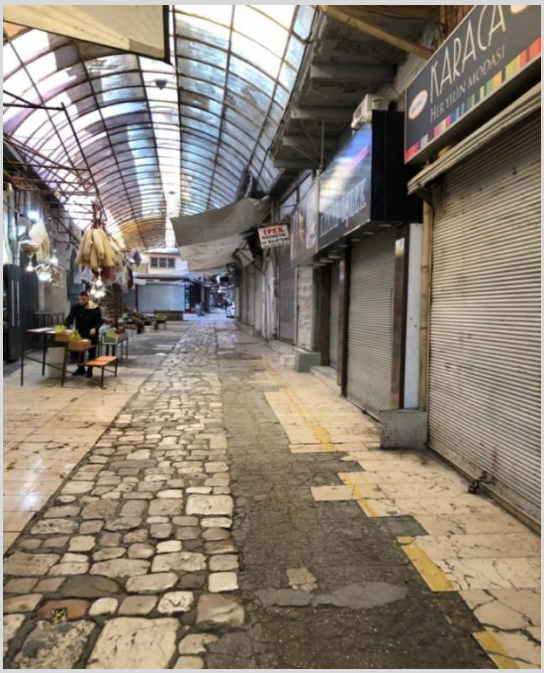

Eski Antakya Evleri Sokak Arası, Antakya (15 Ocak 2022)

Atatürk Park İç Yolu Köprüsü, Antakya (15 Ocak 2022)

Uzun Çarşı, Antakya (16 Ocak 2022)

Birçok sorunun ilki, İstanbul dışında başka şehirlerde afetler yaşanmayacak mıydı? Yaşadığımız coğrafyada neredeyse tüm şehirler 1. derece deprem kuşağı üzerinde iken hiç düşünmemiştik, Antakya'da yüzyıllardır devam eden depremlerin bir yenisinin yaşanacağını. Aynı fay hattı üzerinde yer alan şehirlerin de depremlerden etkileneceğine ilişkin hiçbir hazırlık yoktu. Aslında birçok plan yapılmıştı TAMP (Türkiye Afet Müdahale Planı), İRAP (İl Afet Risk Azaltma Planı), TARAP (Türkiye Afet Risk Azaltma Planı), TASİP (Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı… Bu planlar şu sorulara yanıt arar:

- **İRAP ve TARAP:** Afet **öncesi** hazırlık ve risk azaltma ("Afeti nasıl önleriz, hasarı nasıl azaltırız?").
- **TAMP:** Afet **sırası** ve hemen sonrası hızlı aksiyon ("Afet oldu, kim nereye gidecek, arama kurtarmayı ve çadır kurulumunu nasıl yöneteceğiz?").
- **TASİP:** Afet **sonrası** kalıcı iyileşme ("Bölgeyi nasıl ayağa kaldıracağız, yeni konutları nasıl inşa edeceğiz?")

Ardından gelen sorularım şunlardı: Bu planları kim hazırlamıştı, kim uygulayacaktı, kim denetleyecekti ve bu planlar kimin için yapılmıştı?

Evet tüm planlar bizler için değil miydi? Hangi planı uygulayabildik?

AFAD Hatay Resmi Instagram Paylaşımı (4 Mart 2022)

Öncelikli olarak bu planların sahada yaşanan deneyimlere göre ivedi biçimde yenilenmesi gerekmekte. Belge doldurmaktan çok uygulanabilir olması gereken yerel ve ulusal ölçekte planların hazırlanması, sahada gördüğümüz eksikliklerin bir an önce giderilmesinin temelini oluşturacak. Bireye kadar inen planları yapmadığımız sürece felaketleri engellememiz mümkün görünmemekte.

Yaşadığımız çağda, yaklaşık olarak her üç ayda bir gibi kısa sürede yeni bir afet gerçekleşmekte. Bir önceki afeti atlatamadan yenisi ile mücadele eder hale gelmekteyiz. Doğa ile barışmalı ve onun kurallarına uyum sağlamalıyız. Pandemi, depremler, tsunami, orman yangınları, seller, heyelanlar, hortumlar ve endüstriyel yangınlar 2020 yılından sonra ülkece yaşadığımız afet başlıkları haline geldi.

Antakya'da depremle ilgili olarak yaşanan sorunların; bilgilendirme eksikliği, hazırlık ve müdahale aşamalarından başladığı anlaşılıyor. Sorunlar, günümüz koşullarında iyileşme sürecinde de devam ediyor. Bu durum gittiğimiz her yerde karşımıza çıkmakta. Öyle ki hasarlı bina bilgilendirmelerinin bina duvarına sprey boya ile yapılacak düzeye gelindiği bir aşamadayız.

Bina Durumu Bilgilendirme, Antakya (23 Ekim 2026)

Antakya'da iyileşme sürecinde afetzedelerin öğrenmesi gereken; rezerv alan, riskli alan, 47, 307, TOKİ VE EMLAK YÖNETİMİ gibi kavramlarla ilgili bilgiye ulaşmak mümkün değil. Bu bilgilerin alınacağı muhatapların da olmaması, bahsedilen sorunlu sürecin bir diğer ayağını oluşturmuş.

Şehrin yeniden yapılma sürecinde doğa yok sayılıp sadece beton bloklar ve asfalt yollar ile şehir yapılmaya çalışılmış, ancak bu durum ilk etapta sellerin oluşmasına yol açmış.

Anlaşılan, yeniden yapım sürecinde sellerin nasıl engelleyeceği tamamen göz ardı edilmiş. Bir diğer etki beton blokların içinde yaşamın nasıl yeşereceğidir. Şehirdeki kalan iki yeşil alandan birinin şehir mezarlığı, diğerinin ise beton santrali gölgesinde kalan Atatürk Parkı olması son derece çarpıcı.

Şehir yeniden inşa edilirken deprem fay hatları dikkate alınmış mıdır? Alt yapı kriterleri su, elektrik, doğalgaz, telefon-internet ve kanalizasyon yeni yapılarda tasarlanmış mıdır? Bu kriterler göz ardı edilerek binalar bitirilmiş ancak yaşam başlatılamamıştır. Bu kriterlere, birlikte yaşam kültürünün yapı taşları dahil edilmemiştir. Komşuluk ilişkileri ve yaşayanların çevresel ilişkiler göz ardı edilmiş, yaşam kültürünün iyileşme süreçlerine ve şehrin yeniden inşasına katkısı dikkate alınmamış.

Yaşanan afet sonrası ihtiyaç duyulan sağlık yapıları, yaşanan afet türüne göre tasarlanmamış ve ihtiyaçların her geçen gün artan psikososyal etkilerinin ortadan kaldırılması için etkinlik alanları yapılmamış. Şehir temel ihtiyaçları karşılamayan hastalıklı binalarla çepeçevrelenmiştir. 1355 gün sonra temel kamu hizmetlerine erişim sağlıklı biçimde düzenlenememektedir. En temel eksiklik muhatap bulamama ve bilgi edinememe sorunudur.

Yaşadığımız afet bize göstermiştir ki, afetin akut döneminde tüm gönüllüler ve profesyoneller tüm faaliyetlerde yer almak istemekte, ancak gün geçtikçe afetzedeler sorunları ile baş başa kalmaktadır.

Afet sonrası ihtiyaçların profesyoneller eliyle yürütülmemesi ikincil etkileri oluşturmuştur. Psikososyal ihtiyaçların gönüllüler eliyle yürütülmesi hizmetin devamını getirmemiş hizmeti alan kişilerde geri dönüşü olmayan hasarlar bırakmıştır.

Gündelik yaşam alanında sözler ve davranışlar kişinin özü olarak algılanmakta söylemler için ayrıca taahhüt veya ispat istenmemektedir. Bu durum dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımı yapmaksızın tüm yaşayanlarca yazılı olmayan bir kural olarak görülmektedir. Bu yaşam kuralı alışverişten, gündelik sohbetlere, kamusal alanlarda yapılan sözlü vaatlerden, kamusal kurallara kadar birçok alanda etkisi olmaktadır. Karar vericilerin beyanatlarında verdikleri sözlerin gerçekleştirilmemesi, şehrin sakinleri üzerinde uzun yıllar geçmeyecek izler bırakmıştır. Verilen sözlerin ivedilikle yerine getirilmesi beklenmektedir.

Kadim Antakya, geçmişte olduğu gibi bugün de küllerinden tekrar yeşerecek.

Hatay'da Yeniden Kurulan Kent

Sonay BAYRAMOĞLU ÖZUĞURLU
Ankara Üniversitesi (E.)

Hatay'a depremden önce gitmiştim. Sofralarında oturmuş, yemeklerini yemiş, kültürlerine duydukları hayranlığı dinlemiştim. Depremden sonra Kamu Yönetimi Derneği üyeleriyle birlikte gittiğim Hatay ise bambaşkaydı.

Bir şehrin sil baştan inşasını gördük. Molozların ve tozun içinde yükselen binalar, tüm eksikliklerine ve sorunlarına rağmen yeniden birer yuva olacak. Üç buçuk yıldır konteynerlerde yaşamaya çalışan insanlar yeniden kendi evlerine kavuşacak. Dışarıdan bakınca bu evler, yüz binlerce insan için kötü günlerin geride kalacağı anlamına geliyor. Geç de olsa evler hazır. Buraya kadar hiç sorun yok gibi görünüyor. Ta ki Hataylılarla konuşuncaya kadar.

Armutlu Muhtarı Cüneyt Bey, konutların inşa sürecinde Ankara'dan gelen bürokratlarla iletişimde kalmayı başarmış. Anlattıkları insanı çarpıyor. Yerel halkın sesine biraz olsun kulak veren bürokratların ya da siyasetçilerin koltuklarında uzun süre kalamaması… Bir kent yok olsa, sayısız trajedi yaşansa da ancak yeni yaratılan kentin rant kurallarına uyanların koltuklarında kalabildiğine işaret ediyor.

Ankara'ya döndüğümden beri kafamda dönüp duran soru şu: Hataylılar kentlerine, mutfaklarına, çok kültürlülüklerine âşık. Bu insanları yeni bir kentin inşasına katmazsan kimi katacaksın? Çocuklarıyla birlikte depremden altı ay sonra yeniden Hatay'a dönen insanları bir kentin kuruluşuna davet etmeyip kimi davet edeceksin? Ama onlar davet edilmedi. Kendi olanaklarıyla, sosyal medya hesapları üzerinden görüşlerini dillendirmeye devam ediyorlar.

Yer gök TOKİ binası, TOKİ estetiği. Ruhu olmayan binalar. Depremle yıkılan bir kenti ayağa kaldırmak için başka bir mimari düşünülemez miydi? Parkları ve yeşil alanlarıyla göz kamaştıran, Asi Nehri ile yeşili bütünleştiren bir mimari. O kadar zor mu?

Armutlu Mahallesi, Defne (22 Ekim 2026)

Aynı zamanda aklımdan hızla geçen bir başka şey, Avrupa şehirlerinin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden inşasında yaygınlaşan brutalizm akımıydı. Hızlı ve ucuz konut üretme arayışının yolu brutalizmle kesişmişti. Ham beton, işçi sınıfı konutlarının mimari estetiği oluvermişti. Hatay'da ise TOKİ mimarisi her yerdeydi. Acaba Hatay'da da konutlar en ucuz ve en kolay yoldan inşa edilsin diye mi böyle yapılmıştı? Daha bu soruyu tamamlamadan aklıma bir başka soru geldi: O zaman neden ihtiyaç duyulan 254 195[7] konut yerine 455 bin[8] konut inşa edildi? Bu sorunun yanıtını gezi boyunca bulamadık.

Hatay yeniden kurulurken müşterek ihtiyaçlar kimlerle müzakere edilerek belirlendi? Rektör dahil değil, kentleşme hocaları, kamu yönetimi hocaları dahil değil… Yerel tarihçi Kemal Bey dahil değil, aile hekimi Serdal Bey dahil değil… Muhtar da dahil değil. Rastgele konuştuğumuz

[7] https://csb.gov.tr/haberler/bakan-ozhaseki-hatay-a-254-bin-195-konut-insa-edilecek-301056
[8] https://www.ntv.com.tr/turkiye/galeri-deprem-bolgesine-455-bin-konut-insa-edildi-1704948

insanlar dahil değil. Muhtar, sorunları merkezî idareye iletmek için mücadele ediyor. Ama yine de sürecin bir parçası değil.

Bireysel mülkiyet haklarıyla ilgili pek çok soru ve sorun var gibi görünüyor. Ama anlayabildiğim kadarıyla daha çok belirsizlik hâkim. Kesin olan bir şey var ki o da aile hekimi Serdal Bey'in altını çizdiği konu: Aile apartmanları artık yok. Her aile başka bir tarafa savrulmuş. Yuva dediğimiz şey dört duvardan ibaret değil ki. Öylesine acı olaylar yaşanmış ki kimse bunları yüksek sesle konuşamıyor gibi geldi bana.

Depremde yıkılırken yalnızlığı iliklerine kadar yaşayan bir kent, yeniden kurulurken de kimsesiz ve yalnız görünüyor.

Buna karşın Hatay, umut etmek isteyen güleç insanların şehri olmaya devam ediyor.

Hayat.

Antakya, (23 Ekim 2026)

Sahada Öğrendiklerim ve Gördüklerim

Adil ÇAMUR

Dokuz Eylül Üniversitesi

Temiz bir arazi olarak kent

Hatay'a gitmeden önce kentin bir şantiyeye dönüştüğünü ve her yerde inşaat olduğunu biliyordum. Yüz binlerce konut yapıldığından, bunların çok azının teslim edildiğinden ve mülkiyet konusunda sorunlar yaşandığından haberdardım.

Daha önce görmediğim bir kente deprem sonrasında giderken aklımdaki soru şuydu: Piyasa Asrın Felaketini yaşamış bir kente farklı muamele etmiş miydi?

Gördüğüm kadarıyla etmemiş. İstanbul'da Sulukule ve Tarlabaşı'nda, Diyarbakır'da Sur'da, İzmir'de Kadifekale'de, Ankara'da Dikmen Vadisi'nde ne yaşandıysa Antakya'da da aynısı yaşanmış. Deprem sonrasında Antakya, bir yerleşim yerinden çok inşaat için boşalmış, temiz bir arazi olarak görülmüş. Nasıl alındığı belli olmayan kararlar ve nasıl çizildiği belli olmayan sınırlar hem kent arazisini hem de kentlileri parçalamış.

Affan Mahallesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Depremzedelere bireysel olarak farklı davranılmış olabilir. Ev bedelleri, hak sahipliği, yeni konut tahsisi gibi araçlar devreye girmiş olabilir. Ancak bu, sonucu değiştirmiyor. Ortaya

çıkan, eski Antakya'nın yeniden kurulması değil, eski sakinlerinin ne kadarının geri dönebileceği belirsiz olan yeni bir kent.

Asi Nehri

Antakya'nın ortasından geçen Asi Nehri de "yenilenme"den payını almış. Nehrin çevresindeki inşaat faaliyeti ve araç trafiği dikkatimi çekti. İş makineleri ve kamyonlar yatağın içinde ve kenarında sürekli hareket halindeydi. Nehir yatağı çok geniş bir alana yayılmış. Sanki ortada bir nehir kalmamış gibiyi. Kentin içinden geçen ve kentle ilişki kuran bir su yerine, bir mühendislik alanı görünüyordu.

Atıklar

Kentin her yanı çöple dolu. Konteyner kentlerden ve çadır kentlerden kalan atıklar sokaklarda ve boş arazilerde görülüyor. Deprem sırasında Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanından Hatay'a çok büyük miktarda malzeme geldi. Bu malzemenin bir kısmı bugün atık olarak kentte duruyor. Bunun akıbetini kimin, nasıl planladığı belli değil. Aynı durum hala kullanılabilir durumdaki konteynerler için de geçerli. Bunların başka bir yerde, başka amaçlarla kullanılabilir.

Kurtuluş Caddesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Hatay'da Yaşamın İzleri: Kadınlar, Çocuklar ve Umut

Feyza KALAV İDRİSOĞLU
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Hatay'daki çalıştaya her birimiz araştırmacı olarak kendi ilgi alanlarımız ve zihnimizdeki sorularla gittik. Ancak kentte yaptığımız uzun yürüyüşler, yerel halkla kurduğumuz gündelik sohbetler ve sahadaki gözlemlerimiz, karşı karşıya olduğumuz sorunların ne kadar çok katmanlı ve birbiriyle ilişkili olduğunu görmemizi sağladı. Benim için bu deneyimin en önemli yanı, afet sonrası toparlanmanın fiziksel yeniden inşayla sınırlı olmadığını, insanların gündelik yaşamlarını yeniden kurabilmelerinde kamu yönetiminin ne denli önemli bir rol üstlendiğini bir kez daha idrak etmek oldu. Yerel halkla yaptığımız sohbetlerde, kadınların ve çocukların yaşadıklarına ilişkin duyduklarım çok sarsıcıydı. Bu anlatılar, onların yaşadıkları kayıpları, değişen yaşam koşullarını ve psikososyal destek ihtiyaçlarını daha yakından incelemeyi gelecekteki araştırma önceliklerim hâline getirdi.

Hatay'da beni en çok düşündüren konulardan biri de depremin çocukların gündelik yaşamlarını nasıl değiştirdiğiydi. Belki de bu yüzden, Antakya sokaklarında yürürken annelerinin ellerinden tutarak bahçeli, tek katlı bir yapıya giren çocuklar hemen dikkatimi çekti. Merak edip yaklaştığımda buranın bir vakıf tarafından kurulan kadın ve çocuk merkezi olduğunu fark ettim. Merkezde görevli bir sosyolog yaptığımız ayak üstü sohbette, çocuklara güvenli oyun ve öğrenme alanları sunduklarını, kadınlara yönelik olarak ise psikososyal ve ekonomik açıdan güçlenmelerini destekleyen çalışmalar yürüttüklerini anlattı. Daha sonra yaptığım kısa bir araştırmada, merkezin belediye iş birliği ile açıldığını öğrendim. Bu karşılaşma, çocukların oyun oynayabilmelerinin, akranlarıyla bir araya gelebilmelerinin ve kadınların destek alabilecekleri alanlara erişebilmelerinin toparlanma açısından ne kadar önemli olduğunu yeniden hatırlattı.

Özellikle konteyner kentlerden kalıcı konutlara geçişin kadınların ve çocukların yaşamlarını, kamusal hizmetlere erişimlerini ve destek ihtiyaçlarını nasıl etkilediği, kamu yönetiminin diğer disiplinler ile bir araya gelerek ele alması gereken önemli bir konu. Yeni ve güvenli bir eve taşınmak, okula, sağlık hizmetlerine, oyun alanlarına ya da psikososyal desteğe erişimin de kendiliğinden sağlandığı anlamına gelmiyor. Üstelik çocukların bu süreçte neler yaşadığını yalnızca yetişkinlerden dinlemek değil, onların kendi deneyimlerine ve beklentilerine de kulak vermek gerekiyor. Öte yandan, afet sonrası toparlanmada kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliklerinin katkılarını ve sınırlarını daha yakından incelemek gerektiğini düşünüyorum. Bölge sakinleriyle sohbetlerimizde bazı sivil toplum faaliyetlerine yönelik eleştiriler de duyduk. Bu durum, söz konusu iş birliklerinin

kimlere ulaşabildiği, hangi ihtiyaçları karşılayabildiği, ne kadar sürdürülebilir olduğu ve kamunun sorumluluklarıyla nasıl ilişkilendiği gibi soruları aklıma düşürdü. Nihayetinde odağımdaki mesele, afet sonrasında kadınların ve çocukların değişen ihtiyaçlarının ne ölçüde görünür kılındığı ve bu ihtiyaçlara karşılık veren, sürekliliği olan kamusal desteklerin nasıl geliştirilebileceği.

Hatay'da yürürken eski evlerin kapılarında sıkça karşılaştığımız ve ilk kez orada tanıştığım akantus bitkisi (Türkçe'de ayı pençesi olarak da biliniyormuş) motifi, kentte gördüklerim ve duyduklarımla birlikte benim için ayrı bir anlam kazandı. Ölümsüzlük ve yaşam döngüsünü simgelediğini öğrendiğim bu motif, büyük kayıplar yaşamış bir kentte hayatın devamlılığını da hatırlatıyor. Kamu yönetiminin afet sonrası toparlanmadaki rolünü biraz da bu döngü üzerinden okuyorum. Çocukların büyüme ve gelişme süreçlerine eşlik edebilen, kadınların karşı karşıya kaldıkları kayıpları ve güçlükleri görebilen, insanların yaşamlarının en kırılgan dönemlerinde haklarını ve ihtiyaçlarını gözeten bir kamu yönetiminin önemine kalpten inanıyorum. Bana göre toparlanmanın asıl anlamı, o çocukların güvenle büyüyebileceği, oyun oynayabileceği, öğrenebileceği ve geleceğini kurabileceği; kadınların da yaşamlarını yeniden kurarken yalnız bırakılmayacağı bir gündelik hayatın mümkün kılınmasında yatıyor.

Kurtuluş Caddesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Hatay'da Sahadan Taşan Notlar

Cihan KAYMAZ
Kafkas Üniversitesi

1999 depremleri tecrübesini yaşamış bir ülkede, 24 yıl sonra yaşanan şubat depremlerinde on binlerce insanın hayatını, eşini, dostunu ve akrabalarını, evini, barkını, memleketini ve mahallesini kaybetmesi, sosyal bilimlerle uğraşmaya çalışan biri olarak beni boşluğa düşürmüştü. Bugüne kadar sosyal bilimler adına yazılanların ve çizilenlerin hiçbir işe yaramadığını düşünmeye başlamıştım. Akademiye ilişkin hayal kırıklığım, bir daha hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını hissettiğim ilk büyük kırılmayı yaşamama neden oluyordu.

Deprem sonrası olup biteni deprem bölgesindeki arkadaşlarımdan, sosyal medyadan ve en çok da kitle iletişim araçlarından izliyordum. Edindiğim bilgiler doğrultusunda, şubat depremleri ve 1999 depremleri arasında pek bir fark yoktu. 1999 depremlerini tanımlamak için Hürriyet gazetesinde[9] kullanılan ve daha sonra zaman zaman anmalarda (Sabah, AA, TRT Haber)[10] tekrarlanan başlıklarda deprem için "asrın felaketi" tabiri tercih ediliyordu. Sosyal medyada bir süre kullanılan ve sonra silinen *#asrinfelaketi* etiketiyle bazı gazetelerin değişmeyen manşetlerinde, şubat depremleri için de "asrın felaketi" ifadesi seçilecekti.[11]

Depremleri tanımlayan "geçen asrın felaketi" ve "bu asrın felaketi" kullanımları, deprem olgusunu doğallaştırarak [*naturalization*] depremin iktisadi, politik ve ideolojik düzeylerini bir tür kamuflaj altına alıyordu.[12] Özellikle kitlesel medya organları, depremlerle ilgili ideolojik işlevlerini; ajitasyon içeren yayınları izlettirerek, jeologlar gibi döneminin *all-star'*ları olmaya aday, depremle ilgili teknik konuları konuşan kişileri ekranlara çıkararak [*technicalization*], tanınmış kişilerle yardım kampanyaları düzenleyerek [*depoliticization*], arama-kurtarma ekiplerinin kahramanlıklarını paylaşarak ve yıkıntılardan canlı kurtulmayı başaran depremzedeleri ekrana taşıyarak yerine getiriyorlardı. Bunların tümü toplumdaki birçok kesimin depremi belirli bir biçimde anlamlandırılarak "özneleşme"sine hizmet etti.

Her iki depremde de iktidar bloğu değişmesine rağmen kimi reel politikacılar, "milli güvenlik sorunu", "insani yardımın önemi", "gün siyaset yapma günü değil, birlik günü" ve

[9] Altıntaş, İ. (2023, 22 Şubat). Bizde her deprem aynı söylem… Asrın Felaketi deyimi nereden çıktı. Odatv. https://www.odatv.com/guncel/bizde-her-deprem-ayni-soylem-asrin-felaketi-deyimi-nereden-cikti-271686

[10] Antakyalı, A. (2001, 16 Ağustos). Asrın felaketi [Fotoğraf]. Anadolu Images. https://www.anadoluimages.com/p/asrin-felaketi/118780; Sabah. (2022, 17 Ağustos). Asrın felaketi: 17 Ağustos'un üzerinden 23 yıl geçti. Sabah. https://www.sabah.com.tr/galeri/yasam/asrin-felaketi-17-agustosun-uzerinden-23-yil-gecti

[11] Sabah. (2023, 11 Şubat). TOKİ evleri asrın felaketinde nasıl sınav verdi? Uzman isim TOKİ binalarındaki tünel kalıp detayını anlattı. Sabah. https://www.sabah.com.tr/gundem/2023/02/11/toki-evleri-asrin-felaketinde-nasil-sinav-verdi-uzman-isim-toki-binalarindaki-tunel-kalip-detayini-anlatti

[12] Smith, N. (2006, June 11). There's no such thing as a natural disaster. Items: Insights from the Social Sciences. https://items.ssrc.org/featured/theres-no-such-thing-as-a-natural-disaster/

benzeri söylemlerle depremleri hem ideolojik düzeydeki sınıfsal ve eleştirel anlamlarından koparmaya hem de politik düzeydeki kamusal denetim ve politik sorumluluk zeminini ortadan kaldırarak ideoloji-üstü, teknik bir tartışmaya çekmeye çabalıyorlardı. Kaldı ki ilerleyen süreçte iktidar bloklarının farklılığı, deprem sonrası iyileştirmelerin iki kutuplu politikaya sıkışmasında etkili olacaktı.

Her iki deprem sürecinde devlet aygıtı üzerine benzer söylemler üretildi. "Devlet ilk andan itibaren sahadaydı" ya da "devlet enkaz altında kaldı" etrafında dolanan kullanımlar, devletin depreme karşı sorumluluğunun olumlu ya da olumsuz kabul edilmesini sağlıyordu. İdeolojik ve politik düzeylerin "göreli özerkliği", devleti deprem sonrasının baş öznesi hâline taşıyarak sermaye birikim stratejilerini ve kapitalist devletin dönüşen biçimlerini görmeyi engelleme işlevi görmekteydi.

Depremlerde sorumluluk bireysel kusurlara indirgenirken, yapısal ilişkiler görünmez hâle getirilmekteydi. Medya ve sonradan eklenecek hukuk aygıtı, "deprem değil, ihmal öldürür" ve benzeri tabirlerle depremle ilgili sorumluluğu bireyin kendisine ya da müteahhitler gibi tekil kişilere yüklüyordu. Takip edebildiğim kadarıyla, "deprem değil, kapitalizm öldürür" tepkilerini duyabilmek de mümkündü.

Depremler sonrası müdahale ve yardım aşamasına geçildi. Evinde oturmayıp "bir şey yapmalı" diyen arkadaşlarımdan bazıları birtakım farklı oluşumlarla arama-kurtarma çalışmalarına katıldılar ya da deprem sonrası insani yardım için deprem bölgesine gittiler. Benim gibi evde kalanlar ise yardım kampanyalarını seyretmekle yetindiler.

Dikkatimi çeken diğer konulardan biri her iki depremdeki sivil toplum kuruluşlarının konumlarıydı. 1999 depremlerinde "o dönem için seküler üniversiteli gençlerin kurduğu" AKUT'un ünü konuşulurken; Şubat depremlerinde iki kutuplu politikanın etkisi göze çarpıyordu. Bir yandan KIZILAY ve AFAD'ın haricinde dinî tarikat ve cemaatler parlarken, diğer yandan AHBAP ve Babala TV gibi seküler yapılanmalar görünürleşmişti.[13] Deprem sonrasında insani yardım faaliyetleri, toplumsal dayanışmanın bir biçimi olarak mı örgütleniyordu, yoksa farklı politik ve ideolojik konumların kendilerini yeniden üretme alanına mı dönüşüyordu?

Şubat depremlerinin ardından sosyal bilimler alanında -başka toplumsal konularda olduğu gibi- afetlere yönelik çalışmalar arttı. Literatürü derinleştirdikçe afetlerle ilgili bir şeyleri anlamıyormuş ya da konunun sadece bir ucundan tutuyormuşuz hissine kapılıyordum. Olup bitenler ve okuduklarım ile anlayabildiklerim, sosyal bilimlerin deprem konusunda eksiklikleri olduğuna işaret ediyordu. Böylece ben de afet alana yoğunlaşmaya karar verdim.

[13] Oğuz, Ş. (2024, Şubat). 1999 depreminden 2023 depremine: Enkaz yaratıp altında kalmayan devlet. Sendika.Org. https://sendika.org/2024/02/1999-depreminden-2023-depremine-enkaz-yaratip-altinda-kalmayan-devlet-700288

Yoğunlaşmanın aynı zamanda düşünsel anlamda kendi içimi dökme terapisi olacağı motivasyonuna kapıldım.

Kafamdaki sorulara cevap verebilmek ve afet meselesini anlayabilmek amacıyla 6 Şubat depremlerinden sonra belirli aralıklarla birkaç kez Hatay'a gitme fırsatı yakaladım. Hatay'a her geldiğimde konunun karmaşık yapısını keşfediyor, gördüklerim üzerine notlar alıyor ve afete dair bütünlükçü bir bakış açısı geliştirmeye çabalıyordum.

22-24 Ekim tarihleri arasında Hatay'da düzenlediğimiz çalıştay, bu serüvenimin son halkası oldu. Kars'tan Hatay'a uzunca süren yolculuğum sırasında okumak için Mine Söğüt'ün *Ormandaki Kalpsiz Ceylan* adlı kitabını seçmiştim. Tesadüf odur ki kitabın girişini depremle ilişkilendirebilmiştim.

> Orman, dışarıdan bakanlar için …tehlikelerle dolu gizemli bir dünyadır. İçinde yaşayanlar içinse tarifsiz bir cennet. …Ta ki dışarıdan bir insan girene kadar.[14]

Hatay sakinlerinin depremlere kadar Hatay'ın kendileri için cennet gibi bir yer olduğunu sık sık tekrarlamaları nedeniyle bu cümlenin anlattıklarıyla Hatay'ı birlikte düşünebilirdim.

Antakya (23 Ekim 2026)

Her şeye rağmen Hatay'ın doğasının benzersizliği, kente gelir gelmez sizi içerisine almaya başlıyordu. Kuzeyinde ve kuzeybatısında yükselen Amanos Dağları, kuzeydoğusunda uzanan uçsuz bucaksız Amik Ovası ve kentin ortasından geçen Asi Nehri ile büyülenmemek elde değildi. Öte yandan deprem sonrası kentin yeniden örgütlenmesi sizi hayal kırıklığına uğratabilirdi. Ne yazık ki bize anlatılmak istenen Hatay'la olup bitenler arasında farklar göze çarpmaktaydı. Bu ikilik Hatay'a her geldiğimde Orhan Veli'nin *Bir İş Var* adlı şiirini aklıma getirmekteydi.[15]

[14] Söğüt, M. (2025). Ormandaki kalpsiz ceylan. İstanbul: Can Yayınları.
[15] Kanık, O. V. (2023). Bütün şiirleri. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Her gün bu kadar güzel mi bu deniz?
Böyle mi görünür gökyüzü her zaman?
Her zaman güzel mi bu kadar,
Bu eşya, bu pencere?
Değil,
Vallahi değil;
Bir iş var bu işin içinde.

Gerçekten bir iş vardı bu işin içinde! Bugünün Hatay'ı övünç kaynağı olarak "dünyanın en büyük şantiyesi!" motivasyonuyla kentsel olarak yeniden örgütlenmişti ve kendi sakinleri için artık tarifsiz bir cennet olmaktan çıkıp ulus-devlet-sermaye bloğu için fırsatlarla dolu bir yere dönüşmüştü. Bütün bunlar Hatay'la mı sınırlıydı, yoksa her yerimize yayılmış bir çeşit bulaşıcı hastalık gibi peşimizi bırakmıyor muydu?

Depremler sonrası toparlanma adı altında kentin mezarlığı dışında yeşil alanın kalmaması, her yere virüs gibi yayılarak istiflenmiş TOKİ konutları, hava kirliliğinin hüküm sürmesi, bozuk ve çamurlu yollar ve niceleri, deprem sonrasında Hatay örneğinin kendi ekranlarımıza yansıyan bazı görüntüleriydi. Söz konusu görüntüler aynı zamanda bana yaşanan orman yangınlarını, deniz yüzeyinde ortaya çıkan müsilajı, Batı Karadeniz sel felaketlerini, ülkenin dört bir yanında sadece birkaç yılda verilen yüzlerce maden ruhsatını ve benzeri gündelik hayatımıza doğrudan temas eden olayları hatırlatıyordu. İçimizde ve dışımızda biriken TOKİ yığınları adeta *metastaz* yapmıştı.

Daha önceki ziyaretlerimde Hatay sakinlerinin gözüyle sürecin nice karanlık tarafına dair notlarımı almıştım. Peki ya Hatay, bizler gibi dışarıdan gelenler için nasıl bir yerdi?

Çalıştaya gelen katılımcıların birçoğu deprem sonrası Hatay'a ilk kez geldiğinden dolayı bu sefer odağımı onlara çevirdim. Neden yaptığımı bilmiyorum, ama kendimi bu meraktan alıkoyamıyordum. Kentle birlikte -kendimi de dâhil ederek- katılımcıları gözlemleyip kafamdaki bu soruya yanıt arayacaktım. Kendi alanlarında değerli çalışmalar yürüten ve Hatay'a ilk kez gelenlerin tepkileri üzerinden belki de depremler sonrasının karanlık dehlizlerinde gezinip bir şeyler keşfedebilecektim.

İtiraf etmeliyim ki katılımcılar Hatay'a bakarken benim yüzüm daha çok onlara dönüktü. İlk bakışta onlar arasında karşılaşılan kahroluşlar, yerini şaşkınlığa, kızgınlığa ve yer yer çaresizliğe bırakıyordu. Esas fark ettiğim ise deprem sonrası Hatay adına yazılanların, çizilenlerin, duyulanların ve işitilenlerin sahada gözlemlenen Hatay'la aynı olmadığı fikriydi. Gözlemlerim bana yalnız olmadığımı hissettiriyordu, ancak yine de Hatay'a dair yanıtlarını alamadığım ve sürekli yenilerini ürettiğim sorular yüzünden "kendim Hatay'ı nasıl görüyorum" sorusunda boğulmaya devam edecektim.

Antakya'dan AnTOKİa'ya: Bir Kentin Hafıza ve Kimlik Depremi

Hakan AKIN
İstinye Üniversitesi

Hatay'da 2023 yılında yaşanan büyük deprem sonrasındaki yeniden yapılanma süreci; fiziksel konut üretiminin hızına kıyasla, kentsel kimliğin, toplumsal dokunun, ekolojik dengenin ve hakkaniyetin önceliklendirilmesi gereken kritik bir dönüşüm alanıdır. Mühendislik disiplinlerinde sıkça vurgulanan "Deprem değil, bina öldürür" söylemi, kamu yönetimi ve politika bilimi perspektifinden ele alındığında, "Deprem değil, liyakatsiz ve eşgüdümden yoksun yönetim öldürür" gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, yaşanan acı deneyimlerin tekrar etmemesi ve mevcut çaresizlik hissinin aşılması; tüm paydaşların (yerel yönetimler, merkezi hükümet, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşları) katılımıyla hayata geçirilecek, çoğulcu ve hak temelli bir kamu politikası vizyonunu zorunlu kılmaktadır.

Merkezi Yönetim ve Bakanlıklar İçin Politika Önerileri

Rezerv Alan Uygulamalarında Şeffaflık ve Mülkiyet Güvencesi

"Rezerv alan" olarak belirlenen bölgelerdeki mülkiyet haklarının güvence altına alınması hayati önem taşımaktadır. Mülk sahiplerinin rızası ve katılımı gözetilmeden yürütülen uygulamaların rant odaklı birer "rezervuar alan" algısı yaratmasının önüne geçilmeli; hak kayıplarını ve belirsizlikleri ortadan kaldıracak şeffaf, uzlaşıya dayalı mekanizmalar işletilmelidir.

Ekolojik Denge ve Tarım Arazilerinin Korunması

Hatay'ın simgesi olan kadim zeytin ağaçları ve tarım arazilerinin korunması, kentin tarihsel ve toplumsal hafızasının sürdürülebilirliği açısından esastır. Hafriyat ve inşaat sahaları ekolojik hassasiyetler göz önünde bulundurularak planlanmalıdır. Bölgedeki yeşil alan oranları artırılmalı; mezarlıkların kentin "yegâne yeşil alanı" olmaktan çıkarılması sağlanarak nitelikli kamusal parklar ve rekreasyon alanları tasarlanmalıdır. Geleneksel yaşam biçimlerini destekleyen bu alanlar, restorasyon projeleriyle bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

Altyapı ve Üstyapı Eşgüdümü

Kapsamlı inşaat faaliyetlerinin yürütüldüğü Hatay genelinde; su, elektrik, internet, doğalgaz ve kanalizasyon gibi altyapı çalışmalarının koordinasyonsuz ve art arda yapılmasının ("bitmeyen kazılar" döngüsünün) önüne geçilmelidir. Ortak altyapı koridorları (utility tunnels) oluşturularak, üstyapı (bina) inşasından önce altyapının eksiksiz tamamlanması sağlanmalıdır.

Sağlık ve Sosyal Donatı Yatırımları

Planlanan yeni yerleşimlerde (TOKİ ve köy-kent projeleri); Aile Sağlığı Merkezleri, Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri ile Toplum Sağlığı Merkezleri sistematik bir yaklaşımla, İl Sağlık Müdürlüğü ve ilgili meslek odalarının (Tabip Odası, Eczacılar Odası vb.) iş birliğiyle planlanmalıdır. Konut alanlarında kreşler, yaşlı bakım evleri ve engelsiz yaşam alanları gibi sosyal donatılara yer verilmeli; dezavantajlı grupların gereksinimleri projelendirme aşamasından itibaren gözetilmelidir.

Armutlu Mahallesi, Defne (22 Ekim 2026)

Adalet ve Sorumluluk Bilinci

Depremde yıkılan yapılara ilişkin yargı süreçlerinde sorumluluğun yalnızca alt kademedeki mühendis, mimar ve ustalara yüklenmesi kabul edilemez bir adaletsiz algısı yaratabilir. Müteahhitler ve imar izni onay mercileri dahil olmak üzere tüm asıl sorumluların yasalar önünde adil ve müteselsil bir şekilde hesap verebilirliği konusunda kararlı bir yaklaşım sergilenmelidir.

Yerel Yönetimler İçin Politika Önerileri

Katılımcı Kent Planlaması ve Kamusal Meydanlar

Antakya'nın tarihsel ve kültürel dokusunu koruyan, yerel halkın ve meslek odalarının karar süreçlerine aktif katılımını sağlayan katılımcı bir yerel planlama modeli benimsenmelidir. Başta Defne ilçesi başta olmak üzere kent halkının meydan ve toplanma alanı eksiklikleri giderilmeli; tüm ilçe ve beldelerde kamusal kimliği yansıtan, nefes alınabilir kamusal meydanlar oluşturulmalıdır.

Hafriyat ve Trafik Güvenliği Denetimi

Bölgedeki yoğun inşaat faaliyetlerinden kaynaklanan hafriyat kamyonu hareketliliğinin yol açtığı kazaların önlenmesi için kamyon güzergâhları yerleşim alanlarının dışına alınmalı; hız ve tonaj denetimleri sıkılaştırılmalıdır. Beton santrallerinin hassas ekolojik alanların veya yerleşim yerlerinin yakınına kurulmasına izin verilmemelidir.

Yerel Kültür ve Komşuluk Dokusunun Desteklenmesi

Toplu konut alanlarında, kırsal kesimden gelenler ile kent merkezinden gelen aileler arasındaki uyumun desteklenmesi amacıyla sosyal projeler hayata geçirilmelidir. Hatay'a özgü aile apartmanı kültürünün ve komşuluk bağlarının yaşatılmasına olanak tanıyan yatay mimari ve mahalle odaklı yaşam modelleri dikkate alınmalıdır.

Sivil Toplum, Akademik Çevreler ve Toplum Sağlığı

Akademik ve Sivil Toplum Katkısı

Mimarlar Odası, mühendis odaları, tabip odaları, barolar ve yerel dernekler bu süreçte katılımları desteklenerek, hak kayıpları yaşayan yurttaşlara hukuki, teknik ve sosyal destek sağlamaya devam etmelidir. Kamu yönetiminde ortaya çıkabilecek aksaklıklara karşı, akademik çevrelerin katkısıyla bilimsel ve katılımcı bir akıl süzgecinden geçmiş alternatif projeler üretilebilir.

Toplum Sağlığı ve Psikososyal Destek Seferberliği

Deprem sonrasında sıkça görülen post-travmatik stres bozukluğu, depresyon ve toplumsal tükenmişlikle mücadele için mahalle tabanlı psikososyal destek merkezleri yaygınlaştırılmalı; gönüllü sivil toplum ağlarıyla iş birliği içinde sürdürülebilir çalışmalar yürütülmelidir.

Yoğun inşaat faaliyetleri hava kalitesi verileri gözetilerek planlanmalıdır. Kentte yaşama tutunmaya çalışan vatandaşların uzun vadede kronik solunum yolu hastalıklarıyla karşılaşmaması için gerekli çevresel önlemler alınmalıdır. Hava kirliliği ve bulaşıcı hastalık risklerine dair veriler sağlık STK'ları tarafından yakından takip edilmelidir.

Hak Savunuculuğu ve İzleme

Barolar ve hak temelli STK'lar; mülkiyet haklarını, çevre ihlallerini ve yargılama süreçlerini şeffaflıkla raporlayarak ulusal ve uluslararası kamuoyunun gündeminde tutmalı, hak arama süreçlerinin kararlılıkla takipçisi olmaya devam etmelidir.

Sonuç

Habib-i Neccar Dağı'ndan Hatay'a kuşbakışı bakıldığında; yoğun toz bulutları arasında yükselen beton yığınları, altyapısı eksik, mahremiyetten uzak ve toz altındaki "yatakhane kent" görüntüsü ile derin bir ekolojik tahribat göze çarpmaktadır. Depremin yaralarını sarmak yalnızca beton duvarlar örmekle değil; "yuva" kavramını, bölgenin bitki ve canlı örtüsünü koruyan bir yaklaşımla toplumsal huzuru, adaleti ve kentin kadim ruhunu yeniden inşa etmekle mümkün olacağı unutulmamalıdır.

Armutlu Mahallesi, Defne (22 Ekim 2026)

Hatay'a Niçin Beraber Gidilmesi Gerekti? Bilgi ve Karşılaşma Üzerine

Gürdal TUT
Türk Tabipleri Birliği

Seyrek olsa da üzerinde derince düşündüğüm bir konu var: Bilimsel bir çalışma yapılırken niye atıf veririz? İlk akla gelen cevap; ispat için güvenilir bir şahit bulmak. Biraz detaylı düşününce tekrarlardan kaçınmak bir cevap olarak beliriyor. Daha teknik olmakla birlikte bilgilerin doğrulanabilirliği de cevabın bir bölümü. Bilimsel bilginin izini sürmek, kümülatif bilginin gösterilmesi, bakış açısının okuyucuya bildirilmesi, denetlenebilirlik… Listem çok uzun, giderek uzuyor. Tek tek tüm cevaplar değerlendirilebilir, ancak bütünün anlamı üzerine düşünmeye başlayınca en başa, bilimsel bilginin doğasına yönelik Eski Yunan'daki tartışma kendini gösteriyor. Her daim ortada dolaşan bilgiler vardır. Kanaat halindeki bu bilgiler gündelik hayatın devam etmesini sağlayabilir, bireysel ve toplumsal işlevleri vardır, hiç dokunmadan bu işlevlerle gayet yaşanabilir. Hatta kanaatin kendisi doğru bile olabilir. Ancak kanaatin doğruluğu veya yanlışlığı işlev için önemliyken bilgi için, neden böyle olduğunu anlamak, en azından anlamaya çalışmak gerekir ki bu çaba tek başına yapılamaz. Kanaatin (doxa) içinden bilgiyi (episteme) çekip çıkarmak, sadece kolektif bir emekle gerçekleşir. Galiba atıf vermenin gerçek doğası bu. Hiç yüzünü görmediğim, mekânsal veya zamansal olarak hiçbir zaman erişemeyeceğim, tanışamayacağım insanlarla birlikte bilgi üretmek. Peki bu bilgiyi sadece uzman olanlar, alimle mi üretiriz? Sıradan diye tanımlayabileceğimiz hayatları olanlarla üretmez mi? Atıf veremediğimiz kişiler, kaynaklar bilginin parçası olmaz mı? Ya da daha zor bir detayı sorayım: Bir bilimciyle sıradan bir sohbet bilginin üretimine katkı sağlar mı? Hepsi için cevap evet! Mademki bilim dediğimiz düşünme biçimi kolektif olabiliyor o halde bilginin sadece sonuç olarak değil üretiminin de toplumsallaşması gerek.

22-24 Ekim'de Hatay'da düzenlediğimiz çalıştayın da bence en önemli tarafı da bu doğrultuda olmasıydı. Yıllardır atıf verdiğim insanlarla bir arada oldum. Bundan sonra muhakkak atıf vereceğim başka insanlarla tanıştım. Kitaplarla konuşmak gibi. Ama bununla yetinilmedi. Hiç atıf veremeyeceğim ancak depreme dair Hatay'a dair herkesten çok şey bilen Hataylı insanlarla; Şubat 2023 depremlerini, afeti, Hatay'ı konuştuk, tartıştık, gezdik, gördük ve anlamaya çalıştık.

Kadim Kent Platformu Sunumu, Antakya (23 Ekim 2026)

Anlamaya çalıştık diyorum çünkü deprem bölgesinde özellikle de Hatay'da işler hemen anlaşılacak, hemen çözüm getirilecek gibi değil. Akıl almaz büyüklükte bir faaliyet var ama tam olarak hangi amaca yöneliyor ve neye mal oluyor belli değil. Toplu Konut Alanlarında evler teslim ediliyor ancak ısıtma gibi en temel niteliklerinin olmadığı söyleniyor, ulaşım zaten tam bir kabus. Rezerv alanlarda şehrin merkezi yeniden inşa edilmiş ancak imar planlarına ilişkin bilgiye ulaşılamıyor, inşaatların yarattığı toz ve hava kirliliği gözle görülebilir derecede bir sorun ancak ölçümlerle ilgili bilgimiz yok, şantiyeye dönen kentteki işçi sağlığının durumu hakkında bilgimiz yok, sağlık, eğitim ne alemde tam emin değiliz... Bu liste farklı konularla birlikte uzayıp gidiyor. Ancak tümüne birlikte baktığımızda sorunlar 2026'da "belirsizlik" ortak paydasında birleşiyor. Anlamak için sorduğunuz hemen her soruya "bilmiyoruz ama böyle duyduk, bize böyle söylendi" cevabı alıyorsunuz. Uzatmayayım; tüm bu belirsizliği şu anda koşullandıran şey yine aynı: Bilginin toplumsallaşmaması. Kamu yönetimi disiplini açısından burada devlet en büyük sorumluluk sahibi. Etik olarak da hukuki olarak da devletin ve kurumlarının sorumluluğu yadsınamazken görünmeyen ve en az devlet kadar sorumluluğu olan bir aktör daha var; bilgi üretimini meslek edinenler, akademisyenler. Bu aktörünse her şeye yetecek tek bir günahı var, doğası gereği toplumsal olan bilginin üretimini kişiselleştirmeye, tekele almaya çalışması, bilgi üzerinde ve bilginin üzerinden iktidar kurması.

Metin Özuğurlu'nun 1999 Marmara Depremlerinden sonra kaleme aldığı "*17 Ağustos Körfez Depremi: Yıkıntıların İçinden Notlar*" ile ne yazık ki bu noktada kesişiyoruz, yirmi beş yıldır aynı sorunu bilimciler camiasında aşamamışız. Metin Hoca bir jeofizik profesörünün fay

hatları açıklamalarını bir hamalın "*Ben hamalım. Fayın bu toprakların altından geçtiğini ve depremin olacağını bildiğinizi söylediniz. Peki, benim niye bundan haberim olmadı?"* sorusuyla sarsar. Soru çok önemli, özne hayatına mal olan bilgiden (episteme) hakkını talep ediyor çünkü. Profesör bunları yazıp çizdik diye diretiyor ancak hamalın sorusu sabit "benim niye haberim olmadı?". Akademik dergilerde depremlerle ilgili makalelerin yayımlanması da hamalın bu sorusuna cevap veremez çünkü Metin Hocanın dediği gibi "*Bilimin toplum tarafından "dikkate alınmaması" neden değil sonuçtur…*"

Bilimsel bilginin üretiminden dışlamanın toplumsal, bireysel sonuçları bu şekilde olurken, bilimsel bilginin kendisi de garipleşiyor, skolastik bakışla okunan, bir dolu disiplinlere dağılmış inanç metinlerine dönüşüyor. Kendi kendini açıklayarak anlamlandıran metinlere dönüşüyor. Kocaeli'de, Hatay'da hatta İstanbul'da fay hatlarının geçtiğinin, buralarda deprem olacağının bilinmesi sadece jeofizik içinde anlamlı oluyor, inşaat meselesinde işlev kazanıyor. Konut, kiracılık, kentsel dönüşüm bu bilgiden neredeyse hiç yararlanamıyor. Hamal'ın sorusunu şöyle güncelleyelerek hem derdimizi tam anlatalım hem de Hocan'ın analizine katkı sağlayalım; 1999'dan beri İstanbul'da deprem olacağını artık herkes bilmesine rağmen buna karşı birey, toplum, devlet hemen hiçbir aktörün önlem al(a)mamasının sebebi nedir? Tek bir disipline daralarak ne doğa anlaşılabilir ne de toplumsal olan. Deprem olacağının bilgisi tek başına afeti açıklamaya yetmez. Depreme dayanıksız bir evde yaşamanın ekonomi politiği anlaşılmadan, depreme karşı önlem alacak imkanlardan yoksun kimselere bilginin iktidarına yaslanarak tek taraflı seslenmek, bilginin kolektif emekle üretimini yadsıyan en iyi ihtimalle sadece safiyane duygularla söylenmiş sözlerin üretimidir. Diğer ihtimaller başka çalışmaların konusu.

Hatay Medeniyetler Kütüphanesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Sıcak bir Ekim sonunda Hatay'da birbirimizle ve Hataylılarla karşılaştığımız çalıştaydan başka türlü bir ilişkilenmenin doğduğunu düşünüyorum. Çok konuştuk, çok dinledik. Beraber anlamaya, tek başımıza altından kalkamayacağımız sorulara birlikte cevap aramaya çalıştık. Galiba en önemlisi de buydu: Beraber emek vermek. Çok soru sorduk, daha çoğuyla geri döndük. Ancak Hatay'dan yalnızca yeni sorularla dönmedik. Bu soruların cevaplarını kimlerle ve nasıl arayacağımıza ilişkin bir sorumluluk da üstlendik.

Anlamaya çalıştığımız depremi, afeti, Hatay'ı bundan sonra anlatırken bilginin yalnızca sonuçlarını değil, üretimini de toplumsallaştırma; bunun önündeki en büyük engellerden biri olan bilgi üzerindeki iktidarla mücadele etme sorumluluğu.

Affan Mahallesi, Antakya (23 Ekim 2026)

Antakya’da Acı Paylaşılır, Bilgi Saklanır

Ümit ŞİMŞEK
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Hatay’a gitmeden önce Hatay’a görseller üstünden bakabileceğimi düşünmüştüm. Depremden önceki Hatay ile depremden sonraki Hatay’ı kentin görünüşü ile kıyaslayabilir, değişenler ve değişmeyenler üzerinden bir yere varabilirdim. Fakat Hatay’a uzaktan baktıkça görüşün oldukça kısıtlı olduğunu fark etmiştim. Yakınlaşmadan yapabileceğim bir şey değildi bu. Hatta yakınlaşsam bile deprem öncesi ve sonrasını ayırt edebileceğim kadar bir toparlanmanın olmadığı zihnime oturmuştu çalıştay için yaptığımız toplantılarda.

Antakya’nın içinde geçirdiğimiz zaman ve etkileşime girdiğimiz insanlarla birlikte ise biri bu topraklardan çıkmış, diğeri uzaklardan gelip bize kadar ulaşmış iki cümle kendini gösterdi: acı paylaştıkça azalır, bilgi paylaştıkça çoğalır.

Antakya (23 Ekim 2026)

Toparlanmanın nasıl ve ne şekilde olduğunu süreci yaşayanlardan öğrendik. Her karşılaştığımız kişi – ister uzun süreli bir görüşme olsun ister ayaküstü bir karşılaşma – süreçten öğrendiklerini samimiyetle paylaşmaya hazırdı. Nadir olsa da geç kalmışlığımızı vurgulayanlar

oldu. Geç kalmış mıydık? Depremden önceki Antakya'yı görmediğimiz ve ruhunu tam olarak yakalayamadığımız için geç kalmıştık. Ancak acıyı paylaşma konusunda geç kalmamıştık, çünkü depremin üzerinden 3 yıldan fazla zaman geçse de acılar geçmiş değildi, toparlanma gerçekleşmemişti. Kimse bizi acılarıyla bunaltmadı, ancak anlatılanlarla birlikte etrafımda gözleri dolan insanları görmek acıların hala paylaşılabilecek tazelikte olduğunu gösterdi. İnsanların olduğu tarafta hassasiyet, samimiyet ve yaşadıklarını, bu yaşadıklarından öğrendiklerini paylaşmak hakimdi.

İşlerin idari tarafına gelindiğinde ise gerçekleşenler bugüne kadar okuduklarımız, bildiklerimiz ve gördüklerimizden farklı değildi. Her şeyi belirleyenler vardı, muhataplar ise onlara uymakla yükümlüydü, fazlası beklenemezdi. En çok bilgiye, kaynağa, yetkiye sahip olanlar bunları paylaşmıyor, paylaşmaya yanaşmıyor, hatta paylaşım talebi olanları uzaklaştırıyorlardı. Bilgi paylaşılmıyordu, paylaşılmadığı için de acılaşıyordu.

Kısaca söylemek gerekirse; Antakya'da insanın, acısı hâlâ var, yemeklerin acısı, biberin acısı ama aynı zamanda bilginin de acısı var.

Antakya (23 Ekim 2026)

Hatay’dan Dönerken: Çaresizlik ile Umut Arasında

Sevinç SOYOCAK
Hitit Üniversitesi

Öncelikle, Hatay’a daha önce gelmediğim için çok üzgünüm. Dünyayı kendimce gezmeye çalışırken böylesine özel bir şehri bugüne kadar görmemiş olmayı büyük bir kayıp olarak değerlendiriyorum. Gerçekten çok üzgünüm. Serdal Bey’in anlattığı o geceleri yaşamayı, Hatay’ın sokaklarında dolaşmayı, kültürünü ve insanlarını daha yakından tanımayı çok isterdim.

Sokaklarda gördüğüm karmaşada, Serdal ve Kemal Bey’in anlatılarında, zaman zaman sözlerine yansıyan çaresizlikte, paylaştıkları kiremitte, anılarında ve bizlerle paylaştıkları kültürde, samimiyette çok şey hissettim.

Ama bütün bunların karşısında kendimi her anlamda yetersiz hissettim. Aslında bu yetersizlik duygusunu çok uzun zamandır taşıyorum. Onların yaşadığı çaresizliği düşündükçe, yaşananların hem onları hem de bizleri aştığını hissediyorum. Memleket, sanki varsa vicdanlı birkaç kişinin çabasına kalmış. Bu çaresizlik çok yorucu, çok üzücü ve insanın inancını sarsan, hatta zaman zaman yok eden bir duygu.

Armutlu Mahallesi, Defne (22 Ekim 2026)

Ama bütün bunlara rağmen Hatay halkının yaşattığı umut, gösterdiği çaba ve hayata tutunma iradesi çok değerli.

Hatay'dan farklı duygularla döndüm. Açıkçası bir süredir vazgeçmiştim. Pek çok şeye olan inancımı kaybetmiştim. Hâlâ ne kadar inançlı olduğumu bilmiyorum. Ama gördüklerim ve yaşadıklarım bana, her şeye rağmen yeniden denemeye değer olduğunu hatırlattı.

Sevgiyle kalın, değerli hocalarım. Sizlerle birlikte olmak muhteşemdi. Bu deneyim, kendi adıma bana çok iyi geldi.

Liseli Gençlerle, Samandağ (24 Ekim 2026)

Hatay'dan Sonra

Nuray ERTÜRK KESKİN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

"Hatay'ın dağlarında keklikler öter,
Tertemiz sularını insanlar içer.
İnsanlıkta insanlar birbirini geçer.
Ah toprağımızda yanlışlıklar olmazsa."

Kazım Dedeoğulları

Hatay'a ilk kez gittim. Toparlanmaya ve ayağa kalkmaya çalışan bu şehirde geçirdiğim üç gün bir dönüm noktası oldu benim için. Antakya, Defne ve Samandağ bende derin izler bıraktı. Bundan böyle yaşam, insan ve kamu yönetimiyle ilgili meselelere Hatay'ın öğrettiklerini de katarak bakabilirim.

Aradan geçen zamana rağmen deprem felaketinin izleri hâlâ her yerde görülüyor. Attığım her adımda ve yaptığımız her görüşmede üzüldüm; çaresizlik ve mahcubiyet hissettim. Yaşanan acılara ve zorluklara rağmen güler yüzünü koruyan insanların insanlıkları, gençlerin neşesi ve Hatay halkının direnci ise hepimize umut verdi.

6 Şubat depreminden önceki hâlini fotoğraflardan gördüğüm Antakya ve Defne bugün baştan sona bir şantiyeye dönüşmüş durumda. Yıkılmış, yıkılmayı bekleyen ve güçlendirme çalışmaları süren binaların yanında, yapımı devam eden TOKİ siteleri yükseliyor. Ağacı, sarmaşığı, parkı, bahçesi olmayan betondan kutular görüyoruz şu anda. Altyapı ve ulaşım başta gelmek üzere temel kamu hizmetlerine erişimle ilgili ihtiyaçları öğrendikçe hissettiğim çaresizlik derinleşiyor. İnşa halindeki yeni Antakya ve Defne'yi Habibi Neccar Dağı eteklerinden seyrettiğimizde görebildiğimiz tek yeşil alan mezarlık. Felaketlerden ders çıkarıp bu bilgiyi yeniden yapılanma politikalarına yansıtmanın yaşamsal bir zorunluluk olduğunu bir kez daha anlıyorum.

Tarihsel, toplumsal ve kültürel farklılıkları bir araya getiren böyle bir kenti ayağa kaldırma süreci, pek çok dinamiğin ve çıkarın çatıştığı karmaşık bir ilişkiler ağı içinde ilerliyor. Toparlanma sürecinde belirleyici rolün Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nda yoğunlaştığını görüyoruz. Oysa sorunların kalıcı biçimde çözülmesi için merkez ile yerelin dengeli bir iş birliği içinde çalışması, yerel halkın sesine kulak veren mekanizmaların çoğaltılması ve yerel taleplerin uzlaştırılarak karar süreçlerine yansıtılması gerekiyor.

Samandağ (24 Ekim 2026)

Çalıştayı planlarken sahadan öğrenmeyi hedeflemiştik. Üç gün boyunca Hatay'dan, Hatay'ın kıymetli insanlarından ve birbirimizden çok şey öğrendik. Birlikte düşünmenin çoğaltıcı gücüyle hepimiz kendimizi daha iyi hissettik. Bu değerli deneyimin kamu yönetimi anlayışımızı ve araştırma yöntemlerimizi geliştirmesini umuyorum.

Antakya (23 Ekim 2026)

Titus Tüneli, Samandağ (24 Ekim 2026)

Kamu Yönetimi
Derneği